

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY RESZEL
NA LATA 2014 – 2017**

SPIS TREŚCI

<i>1. WSTĘP</i>	<i>3</i>
<i>2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>5</i>
<i>3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ</i>	<i>17</i>
<i>4. FORMY OCHRONY PRAWNEJ ZABYTKÓW</i>	<i>19</i>
<i>5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO</i>	<i>22</i>
<i>6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY</i>	<i>44</i>
<i>7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT</i>	<i>78</i>
<i>8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>81</i>
<i>9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>89</i>
<i>10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>91</i>
<i>11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI</i>	<i>92</i>

1. WSTĘP

CEL OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY RESZEL

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Reszel na lata 2014 - 2017” jest ukierunkowanie polityki Samorządu Gminnego, służącej podejmowaniu planowanych działań dotyczących finansowania, inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego. Jest to uzupełniający dokument w stosunku do innych aktów planowania gminnego. Zadaniem Programu jest także organizacja działań edukacyjnych i wychowawczych wobec miejscowej społeczności. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów określonych m.in. w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;

- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami
- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami Gminy, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa i figurujących w ewidencji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami)

- *art. 7 ust. 1 pkt. 9*

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9) kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami)

- *art. 4*

„Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska.”

- *art. 5*

„Opieka nad zabytkami sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.”

- *art. 18 i art. 19*

zakładają obowiązek uwzględniania w strategii rozwoju gminy, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz zapisów zawartych w gminnym programie opieki nad zabytkami.

- *art. 20*

studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

- *art. 22 ust. 4*

„Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.”

- *art. 71 ust. 1 i ust. 2.*

zakłada sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada gmina i jest to zadanie własne samorządu

- *art. 81*

Organ stanowiący gminy lub powiatu ma prawo udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy

zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

- *art. 87*

Artykuł ten stanowi, że:

- 1) wójt (burmistrz, prezydent) sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami;
- 2) gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- 3) gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- 4) z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt (burmistrz, prezydent) sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy (miasta).

Szczególną uwagę należy zwrócić na zasady dotyczące zagospodarowania zabytków, prowadzenia badań, prac i robót oraz podejmowania innych działań przy zabytkach, które wyszczególnione zostały w następujących artykułach ustawy:

- *art. 25*

1. Zagospodarowanie na cele użytkowe zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru wymaga posiadania przez jego właściciela lub posiadacza:
 - 1) dokumentacji konserwatorskiej określającej stan zachowania zabytku nieruchomego i możliwości jego adaptacji, z uwzględnieniem historycznej funkcji i wartości tego zabytku;
 - 2) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu prac konserwatorskich przy zabytku nieruchomym, określającego zakres i sposób ich prowadzenia oraz wskazującego niezbędne do zastosowania materiały i technologie;
 - 3) uzgodnionego z wojewódzkim konserwatorem zabytków programu zagospodarowania zabytku nieruchomego wraz z otoczeniem oraz dalszego korzystania z tego zabytku, z uwzględnieniem wyeksponowania jego wartości.

2. W celu spełnienia wymagań, o których mowa w ust. 1, wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany nieodpłatnie udostępnić do wglądu właścicielowi lub posiadaczowi zabytku nieruchomego posiadaną przez siebie dokumentację tego zabytku oraz umożliwić dokonywanie niezbędnych odpisów z tej dokumentacji.

- *art. 26*

1. W umowie sprzedaży, zamiany, darowizny lub dzierżawy zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, stanowiącego własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, przy określaniu sposobu korzystania z tego zabytku należy nałożyć, jeżeli stan zachowania zabytku tego wymaga, na nabywcę lub dzierżawcę obowiązek przeprowadzenia w określonym terminie niezbędnych prac konserwatorskich przy tym zabytku.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do decyzji o oddaniu w trwały zarząd zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru.

- *art. 27*

Na wniosek właściciela lub posiadacza zabytku wojewódzki konserwator zabytków przedstawia, w formie pisemnej, zalecenia konserwatorskie, określające sposób korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także zakres dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku .

- *art. 28*

Niezależnie od obowiązków wynikających z opieki nad zabytkami, określonych w art. 5, właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;

- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Mając na uwadze zachowanie zabytków archeologicznych należy też wskazać artykuły dotyczące ochrony tychże zabytków:

- *art. 31*

1. (utracił moc).2)

- 1a. Osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować:

- 1) roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo
- 2) roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego

- jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków.

2. Zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych, o których mowa w ust. 1a, ustala wojewódzki konserwator zabytków w drodze decyzji, wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny.

3. Egzemplarz dokumentacji badań, o których mowa w ust. 1, podlega po ich zakończeniu nieodpłatnemu przekazaniu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

- *art. 32*

1. Kto, w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych, odkrył przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, jest obowiązany:

- 1) wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;
 - 2) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia;
 - 3) niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta).
2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany niezwłocznie, nie dłużej niż w terminie 3 dni, przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjęte zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1 pkt. 3.
 3. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany w terminie 5 dni od dnia przyjęcia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1 pkt. 3 i ust. 2, dokonać oględzin odkrytego przedmiotu.
 4. Jeżeli w terminie, określonym w ust. 3, wojewódzki konserwator zabytków nie dokona oględzin odkrytego przedmiotu, przerwane roboty mogą być kontynuowane.
 5. Po dokonaniu oględzin odkrytego przedmiotu wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję:
 - 1) pozwalającą na kontynuację przerwanych robót, jeżeli odkryty przedmiot nie jest zabytkiem;
 - 2) pozwalającą na kontynuację przerwanych robót, jeżeli odkryty przedmiot jest zabytkiem, a kontynuacja robót nie doprowadzi do jego zniszczenia lub uszkodzenia;
 - 3) nakazującą dalsze wstrzymanie robót i przeprowadzenie, na koszt osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej finansującej te roboty, badań archeologicznych w niezbędnym zakresie.
 6. Roboty nie mogą być wstrzymane na okres dłuższy niż miesiąc od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 5 pkt. 3.
 7. Jeżeli w trakcie badań archeologicznych zostanie odkryty zabytek posiadający wyjątkową wartość, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o przedłużeniu okresu wstrzymania robót. Okres wstrzymania robót nie może być jednak dłuższy niż 6 miesięcy od dnia doręczenia decyzji, o której mowa w ust. 5 pkt. 3.

8. Po zakończeniu badań archeologicznych, o których mowa w ust. 5 pkt. 3, wojewódzki konserwator zabytków wydaje decyzję pozwalającą na kontynuację przerwanych robót.
9. W przypadku odkrycia przedmiotu, o którym mowa w ust. 1, z wyłączeniem zabytków archeologicznych, w sprawach własności i wynagrodzenia dla znalazcy tego przedmiotu stosuje się odpowiednio art. 189 Kodeksu cywilnego.
10. O odkryciu przedmiotu, o którym mowa w ust. 1, na polskich obszarach morskich należy niezwłocznie zawiadomić właściwego dyrektora urzędu morskiego. Przepisy ust. 1 pkt. 1 i 2 i ust. 3-8 stosuje się odpowiednio.

- *art. 33*

1. Kto przypadkowo znalazł przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem archeologicznym, jest obowiązany, przy użyciu dostępnych środków, zabezpieczyć ten przedmiot i oznakować miejsce jego znalezienia oraz niezwłocznie zawiadomić o znalezieniu tego przedmiotu właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta).
2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) jest obowiązany niezwłocznie, nie dłużej niż w terminie 3 dni, przekazać wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków przyjęte zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1.
3. W terminie 3 dni od dnia przyjęcia zawiadomienia, o którym mowa w ust. 1 i 2, wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany dokonać oględzin znalezionej przedmiotu i miejsca jego znalezienia oraz, w razie potrzeby, zorganizować badania archeologiczne.
4. O znalezieniu przedmiotu, o którym mowa w ust. 1, na polskich obszarach morskich należy niezwłocznie zawiadomić właściwego dyrektora urzędu morskiego.

Dodatkowo należy wskazać odniesienia do zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego, zawarte w następujących aktach prawnych:

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.).

Na mocy ustawy planowanie i zagospodarowanie przestrzenne musi uwzględniać m.in.: wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr

kultury współczesnej (art. 1. ust. 2, pkt. 4). Ustawa określa, iż studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego powinno w swej treści zawierać następujące elementy:

- uwzględnianie stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10, ust. 1, pkt. 4)
- określenie obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 10, ust. 2, pkt. 4)

W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego będącym aktem prawa miejscowego ustawa nakazuje obecność następujących elementów:

- obowiązkowe określenie zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego (art. 15, ust. 2, pkt. 3)
- obowiązkowe określenie zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej (art. 15, ust. 2, pkt. 4)
- określa się w zależności od potrzeb granice pomników zagłady oraz ich stref ochronnych, a także ograniczenia dotyczące prowadzenia na ich terenie działalności gospodarczej, określone w ustawie z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (art. 15, ust. 3, pkt. 6)

Wymagania koncepcji ochrony zabytków uwzględnia się również na szczeblach wojewódzkim i krajowym planowania przestrzennego (art. 39, ust. 3, pkt. 2; art. 47, ust. 2, pkt. 2). Projekt planu wymaga uzgodnienia z właściwym wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.).

W myśl tej ustawy jej przepisy nie naruszają przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w odniesieniu do obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów i obszarów objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art. 2. , ust 2 pkt. 3).

W art. 5, ust. 1 pkt. 7 oraz ust. 2 ustawa stwierdza, iż obiekt budowlany należy użytkować w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony

środowiska oraz nakazuje projektowanie i budowanie obiektów budowlanych i związanych z nim urządzeń zapewniające ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

W przypadku pozytywnej opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków w odniesieniu do obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków oraz innych obiektów budowlanych usytuowanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską możliwe jest złożenie wniosku do właściwego ministra o zgodę na odstępianie od przepisów techniczno-budowlanych, o których mowa w art. 7 ustawy (art. 9, ust 3, pkt. 4).

Wg art. 30 ust. 2 w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji Generalnego Konserwatora Zabytków działającego w imieniu ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego o skreśleniu tego obiektu z rejestru zabytków (art. 39, ust. 2).

W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków (art. 39, ust. 3).

Katalog działań budowlanych, w stosunku do których należy uzyskać pozwolenie budowlane, a które podlegają zgłoszeniu organowi budowlanemu określają kolejno art. 29, 29a, 30, 31 ustawy Prawo Budowlane. W stosunku do zamierzeń, które wymagają jedynie zgłoszenia zgodnie z art. 30 ust. 7 ustawy właściwy organ może nałożyć w drodze decyzji obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).

Określa ona, iż wśród zadań publicznych znajdują się działania m.in. w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (art. 4, ust. 1, pkt. 16).

Regulacje z tym związane zawarte są w art. 19, który określa prawa i obowiązki mieszkańców w zakresie realizacji wybranych przez nich działań, zarówno w ramach inicjatyw lokalnych, jak i za pośrednictwem organizacji pozarządowych lub innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Artykuł precyzuje też, iż jednostka samorządu terytorialnego zawiera na czas określony umowę o wykonanie inicjatywy lokalnej z wnioskodawcą.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150).

Zgodnie z zapisami art. 71 ust. 3 tej ustawy przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenu powinny w jak największym stopniu zapewniać zachowanie jego walorów krajobrazowych. Dotyczy to także krajobrazu kulturowego.

Art. 101 ust 1 określa, iż ochrona powierzchni ziemi polega m. in. na zachowaniu wartości kulturowych, z uwzględnieniem zabytków archeologicznych.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880).

Jednym z celów ochrony przyrody jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień (art. 2, ust. 2, pkt. 5).

Jako jedną z form ochrony przyrody w tym jej immamentnego składnika, jakim jest krajobraz ustawa ta przyjmuje w art. 6, ust, pkt. 3 park krajobrazowy.

Zgodnie z art. 16, ust. 1,; park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Zarówno ustanowienie parku krajobrazowego jak i nadanie mu statutu należą do prerogatyw sejmiku wojewódzkiego (art. 16, ust. 3, ust. 5).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.).

W świetle art. 6 pkt. 5 jednym z celów publicznych tej ustawy jest opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Art. 13, ust. 4 jasno określa, że: sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także wnoszenie tych nieruchomości, jako wkładów niepieniężnych (aportów) do spółek, wymaga pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Cenę nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków obniża się o 50 %. Właściwy organ może, za zgodą odpowiednio wojewody albo rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę (art. 68, ust. 3). Identyczny zapis stosuje się w przypadku opłaty z tytułu użytkowania wieczystego jeżeli nieruchomość gruntowa została wpisana do rejestru zabytków (art. 73, ust 4) oraz w przypadku opłaty z tytułu trwałego zarządu (art. 84, ust 4).

W myśl art. 109 ust. 1 pkt. 4 w przypadku sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości gminie przysługuje prawo pierwokupu.

Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. 1991 Nr 9 poz. 31).

Na podstawie art. 7, ust. 1, pkt. 6 ustawa zwalnia od podatku od nieruchomości: grunty i budynki wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji, zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Ustawa dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 13, poz. 123).

Według zapisów tej ustawy zarówno państwo (art. 1 ust. 2) jak i organy jednostek samorządu terytorialnego (art. 1 ust. 4) sprawują mecenat nad działalnością kulturalną polegający m.in. na wspieraniu i promocji opieki nad zabytkami.

Do powyższych ustaw należy dołączyć akty prawne, które w całej swojej treści odnoszą się do zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego. Są to:

- ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady

Ostatni element to akty wykonawcze do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Są to:

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 (Dz. U. 2011 nr 113 poz. 661) w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. W oparciu o art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rozporządzenie określa sposób prowadzenia powyższych rejestrów i wykazów.
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielenia dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru (Dz. U. 2005 nr 112 poz. 939 i 940).

3. PRZEDMIOT OCHRONY PRAWNEJ

Przywołana na wstępie ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i wprowadza w tej materii szereg fundamentalnych definicji i pojęć. W myśl ustawy zabytek jest to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zgodnie z ustawą opiece podlegają – bez względu na stan zachowania – zabytki pogrupowane w trzech kategoriach:

Zabytki nieruchome będące w szczególności:

- krajobrazami kulturowymi,
- układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
- dziełami architektury i budownictwa,
- dziełami budownictwa obronnego,
- obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
- cmentarzami,
- parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
- miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Zabytki ruchome będące w szczególności:

- dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539, z późn. zm.)
- instrumentami muzycznymi, wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
- przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

Zabytki archeologiczne będące w szczególności:

- pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
- cmentarzyskami,
- kurhanami,
- reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ponadto, zgodnie z art. 6.2. ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

4. FORMY PRAWNE OCHRONY ZABYTKÓW

Ustawodawca wyróżnia następujące formy ochrony zabytków:

- wpis do rejestru zabytków,
- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, decyzjach o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzjach o warunkach zabudowy, decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzjach o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzjach o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Wpis do rejestru zabytków

Podstawą wpisu do rejestru zabytków jest decyzja administracyjna wydana przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z wnioskiem o taki wpis może występować właściciel zabytku oraz użytkownik wieczysty gruntu na którym znajduje się zabytek. Również wojewódzki konserwator zabytków ma prawo wszczęcia postępowania z urzędu w sprawie wpisania zabytku nieruchomego do rejestru zabytków.

Rejestr zabytków prowadzi odpowiedni wojewódzki konserwator zabytków dla zabytków znajdujących się na terenie województwa. Do rejestru można wpisać także otoczenie oraz nazwę geograficzną, historyczną i tradycyjną zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków może wpisać także do rejestru historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny. Sprawy te reguluje *ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* oraz Rozporządzenie Ministra Kultury z 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego

wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. Nr 113, poz. 661).

Pomnik Historii

Terminem tym określa się zabytek nieruchomy o szczególnych wartościach materialnych i niematerialnych oraz znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego naszego kraju. Rangę pomnika historii podkreśla fakt, że jest on ustanawiany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej specjalnym rozporządzeniem na wniosek Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W treści prezydenckiego rozporządzenia wyszczególnia się cechy danego zabytku świadczące o jego najwyższej wartości, określa się precyzyjnie jego granice i zamieszcza schematyczną mapkę obiektu.

Na elitarną listę Pomników Historii mogą zostać wpisane obiekty architektoniczne, krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne lub ruralistyczne, zabytki techniki, obiekty budownictwa obronnego, parki i ogrody, cmentarze, miejsca pamięci najważniejszych wydarzeń lub postaci historycznych oraz stanowiska archeologiczne. W roku 2012 w całym kraju było 48 obiektów uznanych za pomnik historii.

Park kulturowy

Kolejną formą ochrony jest utworzenie parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Podstawą jego utworzenia jest uchwała rady gminy, którą podejmuje się po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzja o warunkach zabudowy, decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzja o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego

Relacje pomiędzy ochroną zabytków a planami zagospodarowania przestrzennego są regulowane przez artykuły 18, 19 i 20 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przede wszystkim art. 18 wprowadza obowiązek uwzględniania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W wymienionych decyzjach, koncepcjach, strategiach, analizach, planach i studiach, winno się w szczególności uwzględnić krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, określić rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków i zapewnić im ochronę przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu oraz ustalić przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami. W przypadku zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru i ich otoczenia, zabytków nieruchomych, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków oraz parków kulturowych, ochrona ich musi być bezwarunkowo uwzględniona w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego i pozostałych decyzjach.

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE I WEWNĘTRZNE OCHRONY ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

5.1 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE KRAJOWYM:

NARODOWA STRATEGIA ROZWOJU KULTURY NA LATA 2004 - 2013 ORAZ
UZUPEŁNIENIE STRATEGII NA LATA 2004 - 2020

Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami zostały zawarte w dokumencie o nazwie Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2013 (przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 21 września 2004 r.) oraz jego uszczegółowieniu „Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004 - 2020” (przyjętym w 2005 r.). Są to rządowe dokumenty tworzące ramy dla nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowoczesnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, w połączeniu z perspektywami kolejnych okresów programowania Unii Europejskiej.

Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce.

Dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury jest Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego na lata 2004-2013”. W programie zapisano następujące priorytety i działania:

➤ **Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe**

Działania realizowane w ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

- Działanie 1.1. Budowa nowoczesnych rozwiązań organizacyjno-finansowych w sferze ochrony zabytków
- Działanie 1.2. Kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne i inne cele społeczne
- Działanie 1.3. Zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych.

➤ **Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego**

- Działanie 2.1. Rozwój zasobów ludzkich oraz podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego
- Działanie 2.2. Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego przed nielegalnym wwozem, wywozem i przewozem przez granicę.

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020, opracowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2005 r., zawiera opis Programu Operacyjnego „Dziedzictwo kulturowe”.

Priorytet I dotyczy rewaloryzacji zabytków nieruchomych i ruchomych. Celami tego priorytetu są:

- poprawa stanu zachowania zabytków,
- zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego (w tym także dziedzictwa archeologicznego),
- kompleksowa rewaloryzacja zabytków i ich adaptacja na cele inne niż kulturalne,
- zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych narodowych produktów turystycznych,
- poprawa warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji,
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktu zbrojnego.

5.2 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAMMI WYKONANYMI NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Spośród celów strategicznych i wyszczególnionych w nich celów operacyjnych dla potrzeb niniejszego Programu najważniejsze znaczenie ma cel strategiczny

„Wzrost konkurencyjności gospodarki” i zawarty w jego ramach cel operacyjny „Wzrost potencjału turystycznego”

Cel ten zakłada wzrost potencjału turystycznego przy poszanowaniu wymagań środowiska przyrodniczego. Wyszczególniono w nim następujące działania:

➤ Opracowanie koncepcji produktów turystycznych:

- opracowania i wdrożenia marketingowej strategii rozwoju turystyki w regionie, identyfikującej rynki, produkty i kanały komunikacji, stałe badania rynku turystycznego, w tym ewidencja i badania wszystkich kategorii zabytków (w celu rozwoju, konserwacji, rewaloryzacji i zagospodarowania dóbr kultury),
- wyeksponowanie specyfiki i wypromowanie tradycji regionu, opracowania szerokiej i urozmaiconej oferty turystycznej opartej o tradycje wydarzeń historycznych w regionie, posiadane obiekty zabytkowe i regionalną kuchnię

➤ Wspieranie rozwoju infrastruktury:

- ujednolicenie znakowania dróg i identyfikowanych atrakcji turystycznych, urządzenie miejsc postoju i odpoczynku turystów przy drogach i trasach rowerowych,
- zwiększanie dbałości o muzea w województwie, poprzez wsparcie kadry merytorycznej, poprawę bazy lokalowej i lepsze wyposażenie techniczne; budowa nowych i doinwestowanie istniejących instytucji kulturalnych,
- poprawa stanu sanitarnego i estetyki regionu, wspieranie rewitalizacji i budowy nowych szlaków wodnych,

- stała kontrola i ocena obiektów turystycznych

➤ Wzrost jakości aktualnej oferty turystycznej:

- opracowanie i realizowanie programów wspierania i ochrony indywidualnych cech kultury regionalnej, poszerzenie programów i repertuaru instytucji kultury,
- zwiększenie opieki nad działalnością twórczą i zapewnienie warunków powszechnej edukacji kulturalnej wszystkich grup społecznych

➤ Współpraca na rzecz rozwoju turystyki:

- inicjowanie i tworzenie lokalnych organizacji turystycznych, wspieranie i zaktywizowanie lobby turystycznego poprzez wspólne działania władz i zrzeszeń turystycznych - wsparcie otrzymują inicjatywy lokalne (w tym mniejszości narodowych) w tworzeniu placówek muzealnych, izb regionalnych, kolekcji oraz promocji miejsc historycznych,
- wsparcie współpracy partnerskiej regionów i samorządów, w tym wykorzystującej naturalne powiązania mniejszości narodowych z ich ojczyznami,
- współtworzenie i współuczestniczenie w międzynarodowych i krajowych programach i imprezach kulturalnych

➤ Informacja i promocja:

- regularna informacja o ofercie turystycznej i kulturalnej,
- rozbudowa systemu informacji lokalnej,

- utrzymanie na wysokim poziomie systemu informacji i promocji regionu funkcjonującego w sieci krajowej, poprzez utworzenie i wspieranie powiatowych ośrodków informacji i promocji turystycznej
- organizacja szkoleń i kursów dla kadry turystycznej,
- budowę pozytywnego wizerunku regionu,
- zwiększenie liczby, jakości i wielkości nakładów wydawnictw promocyjnych, organizowanie cyklicznych imprez promujących region i regionalne produkty turystyczne,
- uczestniczenie województwa warmińsko-mazurskiego w turystycznych targach krajowych i wybranych zagranicznych
- zwiększenia świadomości korzyści płynących z rozwoju turystyki

PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Dla potrzeb opracowania największe znaczenie mają wyszczególnione działania z zakresu ochrony wartości kulturowych:

- ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego jako filaru turystyki;
- otoczenie szczególną troską obiektów zabytkowych o randze krajowej i międzynarodowej, a także obiektów o mniejszej randze lecz decydujących o odrębności regionalnej;
- przywrócenie zespołom staromiejskim ich historycznego charakteru (rewaloryzacja);

- zachowanie historycznej zabudowy wiejskiej z układem drożnym oraz zabytkowych układów pałacowych, dworskich i parkowych;
- respektowanie w zagospodarowaniu przestrzennym bezkonfliktowego wkomponowania zabudowy w przestrzeń historyczną

W planie wojewódzkim ustalono objęcie szczególną ochroną miast określonych w niniejszym planie województwa jako ośrodki kulturowe oraz zespoły kulturowe. Ośrodki kulturowe są to miejsca koncentracji obiektów zabytkowych będące miastami historycznymi. Przy ich ocenie wzięto pod uwagę ilość i jakość następujących elementów obejmujących: układ staromiejski – Stare Miasto, w tym rynek, zamek, kościół, obwarowania miejskie i ratusz, a także obiekty zabytkowe w ich sąsiedztwie.

Rozwiązanie problemów w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa głównie będzie obejmowało:

- działania ochronne i zabezpieczające, a także określenie zasobów i ich wartości;
- opracowanie strategii działań zmierzających do skutecznej i ciągłej ochrony, prawidłowego ich zagospodarowania i wypromowania;
- usystematyzowanie istniejących opracowań dotyczących krajobrazu kulturowego na fragmentach byłych województw włączonych w granice nowego regionu, dokonanie ich oceny według jednolitych kryteriów oraz uzupełnienie braków;
- przystosowanie obiektów zabytkowych do nowych funkcji (np. turystyka)

WARMIŃSKO-MAZURSKI WOJEWÓDZKI PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI NA LATA 2008 – 2011

W programie opieki nad zabytkami dla województwa warmińsko – mazurskiego zawarto szereg celów i działań, których realizacja jest uzależniona od zespolenia i koordynacji różnych form i metod ochrony dziedzictwa kulturowego. Efekty takich procesów w ramach poszczególnych celów strategicznych można osiągnąć poprzez:

➤ CEL 1 Zespolenie i koordynacja form i metod ochrony dziedzictwa kulturowego:

- Realizację powszechnych tendencji europejskich i światowych do rozszerzania pola ochrony na całe dziedzictwo kulturowe obejmujące dobra kultury i natury;
- Powiązanie ochrony zabytków z polityką ekologiczną (ochrony przyrody), architektoniczną i przestrzenną, celną oraz polityką bezpieczeństwa;
- Włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania województwa;
- Uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków (w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego) łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej w planach rozwoju województwa;
- Uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego ochrony środowiska naturalnego powiązanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi i ruralistycznymi oraz zespołami architektonicznymi;
- Opracowywanie gminnych i powiatowych programów opieki nad

zabytkami jako ważnego instrumentu kształtowania lokalnych strategii rozwoju;

- Wykorzystywanie nowej formy ochrony zabytków, jaką stanowi park kulturowy;
- Uwzględnianie – w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego – problematyki form zabudowy tradycyjnej oraz egzekwowanie form regionalnych w nowych budynkach do lokalnych form i materiałów;
- Wypracowanie programu wspomagania finansowego długofalowych działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków regionu;
- Dążenie do zwiększenia zaangażowania sektora prywatnego w rewaloryzację obiektów zabytkowych;
- Wspieranie programów ochrony zabytków uwzględniających finansowanie z funduszy Wspólnoty Europejskiej;
- Budowa społeczeństwa obywatelskiego poprzez aktywizację i wspieranie działań organizacji pozarządowych w realizacji zadań związanych z ochroną zabytków (konkursy, powierzenie ściśle określonych zadań, wsparcie finansowe dla projektów itp.); wspieranie inicjatyw lokalnych zmierzających do tworzenia niewielkich skansenów lub izb pamięci w zabytkowych obiektach, w poszczególnych miejscowościach na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

➤ CEL 2 Opieka nad zabytkami nieruchomymi ze szczególnym uwzględnieniem obiektów i zespołów charakterystycznych dla województwa warmińsko-mazurskiego

- Wspieranie polityki konserwatorskiej dotyczącej m.in.: postępowania zgodnie z obowiązującymi standardami i zasadami konserwatorskimi, wykonywania możliwie pełnej dokumentacji obiektów zabytkowych poddawanych pracom konserwatorskim bądź rewaloryzacyjnym;
- Zachowanie dziedzictwa kulturowego miast i wsi regionu służące budowaniu tożsamości mieszkańców oraz promocji turystycznej;
- Ochrona i odnowa zespołów urbanistycznych z zachowaniem wymogów konserwatorskich przy zapewnieniu im właściwych funkcji;
- Ochrona charakterystycznych elementów krajobrazu kulturowego wsi oraz zespołów historycznej zabudowy wiejskiej;
- Rewitalizacja obszarów przemysłowych oraz wspieranie działań zmierzających do zachowania zabytkowych obiektów przemysłowych i/lub ich układów z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji;
- Wspieranie działań zmierzających do powstrzymania procesu niszczenia oraz działań ratunkowych w stosunku do obiektów zabytkowych o wybitnych w skali województwa walorach architektonicznych lub historycznych, nieużytkowanych i znajdujących się w złym stanie technicznym, a dających możliwość adaptacji do nowej funkcji
- Wspieranie rozwoju muzeów typu skansenowskiego;
- Wspomaganie ochrony pamiątek historycznych, w tym obiektów małej architektury;
- Inicjowanie, wspieranie i popularyzacja działań zmierzających do wyszukania nowych właścicieli lub dzierżawców dla obiektów zabytkowych wymagających zagospodarowania;
- Inicjowanie, wspieranie i popularyzacja działań zmierzających do

powoływania przez gminy parków kulturowych na terenie województwa (wykaz parków kulturowych proponowanych do powołania- aneks nr 1);

- Dofinansowywanie wybranych prac badawczych i dokumentacyjnych związanych z najważniejszymi obiektami zabytkowymi - wprowadzenie systemu wojewódzkich grantów badawczych;
- Dofinansowywanie prac konserwatorskich przy zabytkach, zgodnie z priorytetami określonymi w Programie;
- Wdrożenie i realizacja programów opieki nad zabytkami o szczególnym znaczeniu dla tożsamości kulturowej województwa:
 - Program ochrony gotyckiej architektury ceglanej
 - Program ochrony i odnowy centrów historycznych miast oraz zespołów urbanistycznych powstałych w XIX i XX w.
 - Program ochrony dziedzictwa wiejskiego
 - Program ochrony i odnowy architektury użyteczności publicznej
 - Program ochrony architektury przemysłowej i zabytków techniki
 - Program ochrony zabytkowych zespołów dworsko-parkowych
 - Program ochrony alei przydrożnych.

Program wojewódzki zawiera również szereg działań i zadań z zakresu ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego oraz ochrony zabytków ruchomych.

STRATEGIA ROZWOJU KULTURY W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM DO ROKU 2015

W 2000 r. powstał wojewódzki dokument dotyczący ochrony dorobku kulturowego regionu. Jest nim Strategia rozwoju kultury województwa warmińsko-mazurskiego do 2015 roku. Dokument ten stanowi rozwinięcie jednego ze strategicznych celów regionu, który brzmi: „Bogactwo dziedzictwa i kultury regionu istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego”.

Głównymi założeniami, które stanęły u podstaw opracowania strategii rozwoju kultury są między innymi:

- tworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju muzealnictwa;
- ochrona i konserwacja zabytków;
- badania archeologiczne i kulturoznawcze;
- powołanie Regionalnego Ośrodka Studiów i Ochrony Dziedzictwa Kulturowego;
- ochrona krajobrazu kulturowego i kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego;
- organizowanie i wspieranie przedsięwzięć kulturalnych o szczególnej randze służących do promocji regionu;
- zachowanie kultury niematerialnej, w tym tradycji ludowych ze szczególnym uwzględnieniem tych, które decydują o regionalnej odrębności i indywidualności;
- dostosowanie sieci placówek i instytucji kultury do potrzeb społeczności lokalnych.

Tak sprecyzowane założenia pozwoliły wygenerować trzy podstawowe obszary działania, dla których opracowane zostały cele szczegółowe, które przedstawiają się w sposób następujący:

Dla obszaru ochrona dziedzictwa kulturowego:

- Prawidłowe warunki ochrony dziedzictwa regionalnego;
- Odpowiednie warunki funkcjonowania muzeów;
- Ochrona krajobrazu kulturowego i kształtowanie harmonijnego krajobrazu współczesnego.

Dla obszaru organizacja i prowadzenie działalności kulturalnej:

- Tworzenie warunków szerokiej oferty kulturalnej;
- Dostosowanie sieci placówek i instytucji kultury do potrzeb społeczności lokalnych;
- Powszechnie dostępna edukacja w dziedzinie kultury i dziedzictwa regionalnego;
- Stworzenie systemu profesjonalnej opieki nad kulturą ludową;
- Tworzenie warunków finansowych do realizacji zadań z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Dla obszaru: komunikacja społeczna, środki masowego przekazu w kulturze:

- Budowa społeczeństwa informacyjnego;
- Promocja zewnętrzna i wewnętrzna dorobku kulturowego.

STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM DO ROKU 2015

Na potrzeby Strategii Rozwoju Turystyki wypracowano następującą wizję rozwoju turystyki w województwie warmińsko-mazurskim:

*„TURYSTYKA WIODĄCĄ DZIEDZINĄ GOSPODARKI WARMII I MAZUR,
GENERUJĄCĄ NOWE MIEJSCA PRACY I WZROST DOCHODÓW LUDNOŚCI”*

*„Poprzez ochronę i kontrolowany rozwój posiadanych zasobów naturalnych i kulturowych
Warmia i Mazury staną się synonimem produktu turystycznego wysokiej jakości,
skutecznie konkurującego zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach zagranicznych”*

W ramach trzech priorytetów rozwojowych Strategii Rozwoju Turystyki wyszczególniono następujące zadania:

- Rozwój regionalnych produktów turystycznych
 - Rozwój produktów wizerunkowych (najwyższej rozpoznawalności)
 - Rozwój produktów podstawowych (generujących najwyższe dochody)
 - Rozwój produktów niszowych

 - Rozwój produktów uzupełniających
 - Rozwój walorów i atrakcji turystycznych
 - Rozwój infrastruktury

- Skuteczną promocję produktów turystycznych
 - Poprawa promocji regionu i produktów turystycznych
 - Usprawnienie systemu regionalnej informacji turystycznej

- Rozwój aktywności społecznej i kadr oraz branżowych struktur organizacyjnych
 - Aktywizacja społeczna na rzecz turystyki i krajoznawstwa
 - Kształcenie i szkolenie kadr turystycznych
 - Rozwój branżowych struktur organizacyjnych

5.3 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE POWIATU

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU KĘTRZYŃSKIEGO

Na rok 2013 powiat kętrzyński posiada opracowany projekt Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami, jednak nie jest on jak dotąd przyjęty uchwałą Rady Powiatu.

5.4 RELACJE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI Z OPRACOWANIAM WYKONANYMI NA POZIOMIE GMINY

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RESZEL

Studium zostało przyjęte Uchwałą Nr VI/34/07 Rady Miejskiej w Reszlu z dnia 01 marca 2007r.

W kierunkach zmian w strukturze przestrzennej miasta i w przeznaczeniu terenów sformułowano następujące kierunki kształtowania struktury przestrzennej miasta:

- 1) Kształtowanie rozwoju miasta jako głównego lokalnego węzła aktywizacji w oparciu o:
 - funkcje mieszkaniowe i usługowe,
 - funkcje produkcyjno-usługowe niekolidujące z wymogami ochrony środowiska,
 - funkcje kulturowe i obsługi ruchu turystycznego, związanego ze staromiejskim zespołem zabytkowym Reszla oraz zespołem sakralnym w Świętej Lipce.
- 2) Ochrona i kształtowanie przestrzeni publicznych:
 - wyznaczenie obszarów przestrzeni publicznych oraz ukierunkowanie miasta na wzrost jego atrakcyjności i poprawę jakości przestrzeni publicznych (zgodnie z wytycznymi programu Cittaslow) składających się z obszarów zieleni publicznej (urządzonej i nieurządzonej), obszarów koncentracji usług ogólnomiejskich (funkcji usługowych i sportowo-rekreacyjnych) i głównych pierzei ulicznych z usługami w parterach budynków.
- 3) Rewaloryzacja historycznego układu urbanistycznego i jego zabudowy.
- 4) Prowadzenie systemowych inwestycji kanalizacji deszczowej, warunkujących ochronę zboczy doliny Sajny przyległych do zespołu staromiejskiego przed osuwaniem się.
- 5) Inwestycje komunikacyjne umożliwiające przekształcenia strukturalne zagospodarowania przestrzennego w obszarze miasta oraz poprawiające warunki ruchu samochodowego.

W kierunkach zagospodarowania i użytkowania terenów określono rodzaje działań dla poszczególnych obszarów:

- obszary koncentracji funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej i usługowej, w tym obiekty usług publicznych (rodzaje działań: przekształcenia w strukturze własnościowej, przekształcenia kwartałów zabudowy, uzupełnienie zabudowy mieszkaniowej, podnoszenie standardów w zakresie infrastruktury technicznej, budowa sieci kanalizacji deszczowej, tworzenie miejsc parkingowych, realizacja i zagospodarowanie terenów zieleni i rekreacji, modernizacja układu komunikacji),
- obszary koncentracji funkcji produkcyjno-usługowej (rodzaje działań: porządkowanie podziałów geodezyjnych, przekształcenia własnościowe, modernizacja układu komunikacji i infrastruktury technicznej, budowa sieci kanalizacji deszczowej),
- obszary usług publicznych w zakresie infrastruktury technicznej (rodzaje działań: realizacja określonych inwestycji infrastrukturalnych),
- obszary rozwoju funkcji mieszkaniowej i usługowej (rodzaje działań: przekształcenia w strukturze własnościowej, budowa infrastruktury technicznej, lokalizacja usług oraz terenów zieleni urządzonej),
- obszary rozwoju funkcji sportowo-rekreacyjnej (rodzaje działań: przekształcenia w strukturze własnościowej, zagospodarowanie terenu na cele usługowe związane ze sportem i rekreacją),
- obszary rozwoju funkcji produkcyjno-usługowej (rodzaje działań: przekształcenia w strukturze własnościowej, budowa infrastruktury technicznej, kształtowanie nowych zespołów zabudowy produkcyjno-usługowej, zachowanie terenów zieleni spełniających funkcje izolacyjne),
- obszary zieleni urządzonej i nieurządzonej (tereny wskazane do objęcia zakazem zabudowy, za wyjątkiem obiektów związanych z zagospodarowaniem parków i cmentarzy),
- obszary otwarte, w tym rolnicza przestrzeń produkcyjna (rodzaje działań: zezwala się na formy intensywnej gospodarki rolnej oraz przeprowadzenie elementów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej),

- obszar wskazany pod budowę zbiornika retencyjnego (rodzaje działań: przebudowa istniejących linii elektroenergetycznych, wykup gruntów).

W kierunkach ochrony i kształtowania przestrzeni publicznych określono rodzaje działań dla poszczególnych obszarów:

- obszar rewitalizacji historycznego układu urbanistycznego i jego zabudowy (rodzaje działań: rewitalizacja obiektów zabytkowych i historycznego układu urbanistycznego w parciu o program konserwatorski, tj. odtwarzanie historycznego układu urbanistycznego, likwidacja zabudowy gospodarczej wewnątrz historycznych parcel, przekształcenia zabudowy zgodnie z historycznym przeznaczeniem funkcjonalnym i sposobami użytkowania – promowanie kamienicy jako miejsca pracy (parter) i życia mieszkańców (właścicieli); przekształcenia własnościowe operujące jako podstawowym elementem obrotu nieruchomościami – kamienicą z parcelą; uporządkowanie podziałów nieruchomości; przebudowa układu komunikacji kołowej, w tym budowa parkingów i ograniczenia ruchu kołowego na obszarze Starego Miasta; realizacja i zagospodarowanie terenów zieleni i rekreacji; budowa systemu kanalizacji deszczowej; podnoszenie standardów związanych z sieciami kanalizacji sanitarnej, wodociągowej i ogrzewaniem gazowym),
- obszary zieleni publicznej urządzonej i nieurządzonej (rodzaje działań: wyposażenie w ciągi spacerowe, place, ścieżki rowerowe, urządzenia sportu i rekreacji; ukształtowanie miejskiego kompleksu zieleni publicznej),
- obszary koncentracji usług ogólnomiejskich: obiekty usług publicznych, obszary koncentracji funkcji sportowo-rekreacyjnej, główne pierzeje uliczne z usługami w parterach budynków (rodzaje działań: przekształcenia własnościowe, rozmieszczenie i budowa parkingów, realizacja i zagospodarowanie terenów zieleni i rekreacji, budowa systemu kanalizacji deszczowej, podnoszenie standardów związanych z sieciami kanalizacji sanitarnej, wodociągowej i ogrzewaniem gazowym).

W Studium wyznaczono strefy ochrony konserwatorskiej, nazwane porządkowo „A”, „B”, „E”, „W”, obejmujące swoim zasięgiem układ miasta średniowiecznego i tereny rozwojowe miasta od końca XVIII w. do początku XX w.:

- Strefa ochrony konserwatorskiej „A” obejmuje szczególnie wartościowy obszar o zachowanej strukturze przestrzennej do bezwzględnego zachowania. W strefie obowiązuje ochrona historycznej struktury przestrzennej i substancji architektonicznej; chronione są: historyczny układ ulic i placów, historyczne podziały parcelacyjne bloków, historyczny sposób zabudowy posesji, nawarstwienia kulturowe pod współczesną powierzchnią gruntu,
- Strefa ochrony konserwatorskiej „B” obejmuje obszar utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania, istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali zabudowy. W strefie rygorom ochrony konserwatorskiej poddano: historyczny układ ulic i placów, historyczne podziały parcelacyjne bloków, historyczną skalę zabudowy, ochrona obiektów – jak w strefie „A”. W skład strefy wchodzi podstrefa „B1”, w której obowiązuje ochrona: historycznego układu ulic i placów, historycznej skali zabudowy,
- Strefa ochrony ekspozycji „E” obejmująca obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołów lub obiektów zabytkowych,
- Strefa ochrony archeologicznej „W” obejmuje obszar średniowiecznego miasta. Przepisy z zakresu ochrony archeologicznej regulują warunki prowadzenia prac ziemnych przy inwestycjach budowlanych.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY RESZEL DO ROKU 2020

Wizja Strategii bezpośrednio nawiązuje do wykorzystania atutów związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, gdyż brzmi ona następująco:

Wysoka jakość życia mieszkańców gminy Reszel, będąca rezultatem wykorzystania posiadanych zasobów kulturowych, przyrodniczych i gospodarczych

W ramach prac nad Strategią wyróżniono 9 celów strategicznych, wg których realizowana będzie polityka gminna. W zakresie opieki nad zabytkami najistotniejszy jest cel 3 Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego. W jego ramach wyznaczono cel operacyjny 3.1. Rewitalizacja obiektów zabytkowych i innych o znaczeniu historycznym wraz z działaniami:

- 3.1.1. Renowacja, rewaloryzacja, konserwacja, zachowanie budynków i obiektów o znaczeniu historycznym.
- 3.1.2. Adaptacja obiektów zabytkowych na cele publiczne, gospodarcze, edukacyjne, turystyczne i kulturalne.

Powyższe działania zostały oparte na tym, iż gmina Reszel to obszar, na którym występują liczne obiekty zabytkowe wymagające ciągłego monitoringu stanu zachowania szczególnej ochrony. W ramach działań realizowane będą przedsięwzięcia w zakresie odtworzenia, renowacji, rewaloryzacja i zachowania obiektów zabytkowych wraz z otoczeniem. Komplementarnym elementem w stosunku do prac konserwatorskich będzie zabezpieczenie obiektów dziedzictwa kulturowego przed zagrożeniami. Wybiórczy przedmiot działania dotyczy obiektów znajdujących się na terenie gminy Reszel, wpisanych do rejestru zabytków.

Wsparcie przedsięwzięć realizowanych w ramach powyższych działań będzie uwzględniać rozwiązania, które pozwolą na odtworzenie lub nadanie funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych i kulturalnych obiektom ujętym w rejestrze zabytków. Przekształcenie budowli zaliczanych do lokalnego dziedzictwa kulturowego w obiekty użyteczności publicznej przyczyni się do podniesienia jakości zamieszkania na obszarze oddziaływania inwestycji, a także zapewni wzrost spójności społecznej. Wykorzystanie zabytków na potrzeby przedsięwzięć skierowanych do szerokiego grona odbiorców będzie stanowić pośrednie narzędzie promocji regionu. Ponadto zmiana funkcji stanowi możliwość pozyskania dodatkowych środków na rewaloryzację obiektów zabytkowych.

Strategia wskazuje też na konieczność opracowania programu promocji gminy, który skutkować będzie przyciągnięciem większej liczby turystów, a także proponuje tworzenie nowych produktów turystyki aktywnej i kulturowej, w tym również tych opartych na obiektach zabytkowych.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA RESZEL

Celem Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Reszel jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji oraz zapisanie zadań (projektów) zgłoszonych przez poszczególnych inwestorów. Założeniem Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Reszel jest realizacja przedsięwzięć wpływających na poprawę atrakcyjności turystycznej, inwestycyjnej i miejsca zamieszkania.

Wyniki analizy stanu obecnego miasta Reszel a także specyfika obszaru pozwoliły na identyfikację następujących celów strategicznych i działań przyczyniających się do ich realizacji:

I. Przywrócenie utraconych funkcji centrum miasta

- porządkowanie starej tkanki urbanistycznej,
- poprawa estetyki przestrzeni publicznych;

II. Zachowanie dziedzictwa historyczno - kulturowego

- rewaloryzacja obiektów o wartościach oraz znaczeniu historycznym i architektonicznym,
- zwiększenie potencjału kulturalnego i turystycznego;

III. Rewitalizacja zdegradowanych terenów miejskich

- poprawa jakości życia mieszkańców, w tym m.in. w zakresie warunków mieszkaniowych, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia i pomocy społecznej,
- wzmocnienie identyfikacji mieszkańców z miastem;

IV. Podniesienie jakości przestrzeni publicznej, w tym obiektów o wartości historycznej

- poprawa stanu ciągów komunikacyjnych,
- tworzenie przyjaznej przestrzeni miejskiej,

- poprawa stanu obiektów o znaczeniu historycznym,
- modernizacja budynków użyteczności publicznej;

V. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości

- wzrost inwestycji podnoszących konkurencyjność terenu, w tym modernizacja i tworzenie infrastruktury technicznej,
- poprawa estetyki przestrzeni publicznych;

VI. Rozwój bazy turystycznej oraz sportowo - rekreacyjnej

- budowa ścieżek rowerowych,
- modernizacja obiektów i terenów przyczyniających się do wzrostu atrakcyjności turystycznej miasta;

Wymienione działania, obejmujące pełne spektrum zidentyfikowanych potrzeb, realizowane będą poprzez projekty zgłoszone do Lokalnego Programu Rewitalizacji. Liczba i zakres zrealizowanych projektów zależą od możliwości finansowych i technicznych poszczególnych inwestorów. Zadania rewitalizacyjne będą realizowane przy uwzględnieniu obowiązujących w danym okresie zasad pozyskiwania funduszy strukturalnych.

Aktualizacji LPR miasta Reszel ze względu na zmianę krajowych, regionalnych lub lokalnych dokumentów strategicznych oraz nowe zgłoszenia inwestorów, każdorazowo będzie dokonywać Rada Miejska w Reszlu.

6. ZASOBY DZIEDZICTWA I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO GMINY RESZEL

6.1 CHARAKTERYSTYKA GMINY RESZEL

Gmina Reszel położona jest w południowo - zachodniej części powiatu kętrzyńskiego w województwie warmińsko - mazurskim. Powierzchnia obszaru Gminy wynosi 178,72 km², co stanowi 14,72% powierzchni powiatu. Gminę zamieszkują 8121 osób, w tym miasto Reszel 4910 osób. (dane na dzień 30.06.2012r.). W skład Gminy wchodzi 20 sołectw. Siedzibą samorządu gminnego jest miasto Reszel będące jednocześnie centrum życia społeczno - kulturalnego i gospodarczego. Gmina Reszel graniczy z gminami powiatów:

1. bartoszyckiego (od zachodu z gminą Bisztynek);
2. kętrzyńskiego (od wschodu z gminą Kętrzyn, od północy z gminą Korsze)
3. olsztyńskiego (od południowego zachodu z gminą Kolno);
4. mrągowskiego (od południa z gminą Sorkwity oraz od południowego wschodu z gminą Mrągowo).

Reszel usytuowany jest w odległości ok. 20 km od Kętrzyna oraz 67 km od miasta wojewódzkiego Olsztyna. Najbliższe, główne arterie komunikacji drogowej w regionie znajdują się w odległości 28 km (droga krajowa Nr 16) i 18 km (droga krajowa Nr 57).

Gmina charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem pod względem liczby mieszkańców. Największym ośrodkiem, który skupia około 60 % liczby mieszkańców całej Gminy jest miasto Reszel. Pozostałe miejscowości zamieszkiwane są przez niewielki odsetek ludności. Najmniejsze liczą kilku, największa wieś to Łężany - 339 mieszkańców. Wśród miejscowości liczących powyżej 200 osób należy wymienić pięć największych miejscowości Gminy: Łężany, Pilec, Leginy, Klewno, Pieckowo, które skupiają ponad 40% ludności terenów wiejskich Gminy Reszel.

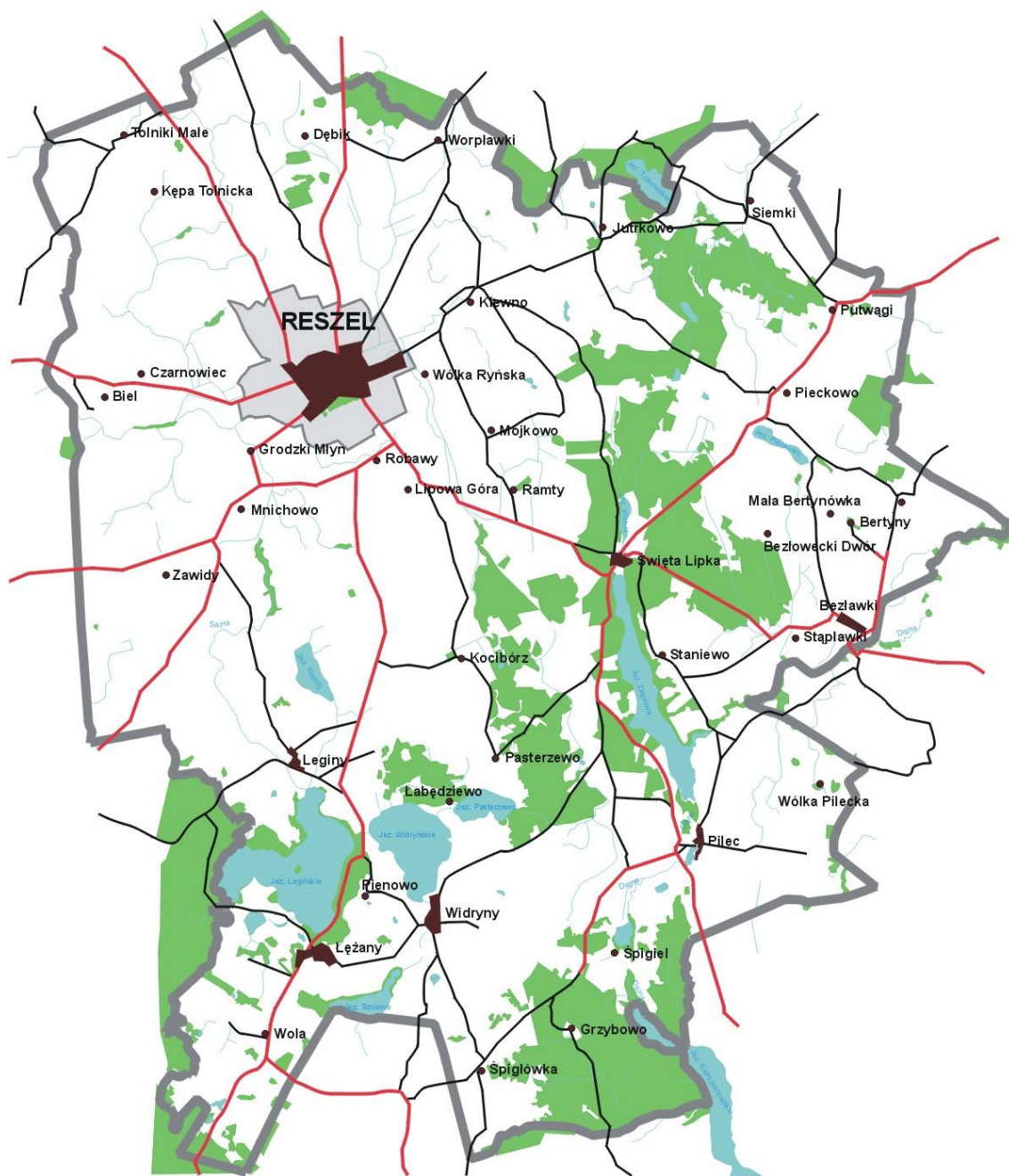

Położenie Gminy Reszel na tle powiatu kętrzyńskiego

Obszar Gminy położony jest na obszarze Pojezierza Mrągowskiego. Mezoregion ten wchodzi w skład makroregionu Pojezierza Mazurskiego. Wraz z Pojezierzami Południowobałtyckimi jest on częścią około bałtyckiej strefy pojeziernej. Jest to teren o charakterze falistym, lokalnie pagórkowatym i nachylony jest w kierunku północno - zachodnim. Obszar objęty najbardziej zróżnicowaną rzeźbą to południowa część Gminy, gdzie występują wysokości rzędu 180-200 m n.p.m., a spadki na zboczach wynoszą kilkanaście procent, miejscami nawet ponad 20 %. Największe wyniesienia

terenu znajdują się na południe od wsi Widryny, osiągając kulminację w rejonie Śpiglówka - 203,2 m n.p.m.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Reszlu powierzchnia gminy wynosi 17 872 ha przy czym użytki rolne stanowią 72,03% jej obszaru, 16,63% stanowi użytek leśny, pozostała część to grunty zabudowane i zurbanizowane (stan na 31.12.2012).

Mapa Gminy Reszel

Gmina Reszel jest terenem potencjalnie bardzo atrakcyjnym turystycznie – głównie ze względu na zachowane dziedzictwo kulturowe. Zespół staromiejski w Reszlu oraz Święta Lipka – nazywana Perłą Baroku są magnesem przyciągającym rzesze turystów i pielgrzymów. Święta Lipka jest Sanktuarium Pielgrzymkowym i miejscem turystycznym. Przyjeżdżają do tego miejsca pielgrzymi autokarami, samochodami, rowerami i raz do roku przychodzą w pielgrzymce pieszej „Gwiaździstej” na odpust Nawiedzenia NMP. Główne uroczystości w ostatnią niedzielę maja i 15 sierpnia gromadzą około 15 tys. pielgrzymów.

6.2 RYS HISTORYCZNY GMINY RESZEL

W 1241 wojska krzyżackie zdobyły gród pruskiego plemienia Bartów, który w tym czasie nosił staropruską nazwę Resel (Reszel). W miejscu zniszczonego grodu postawiono strażnicę. Prusowie rok później, podczas powstania, odbili gród i utrzymali go przez pięć lat. W 1247 gród został ponownie zajęty przez wojska zakonne. Kolejne umocnienia krzyżackie zostały pobudowane dwa lata później i przetrwały do 1261. W tym roku wybuchło II powstanie pruskie. Załoga krzyżacka sama zniszczyła gród i wycofała się najprawdopodobniej do pobliskiego Braniewa. Powstanie upadło w 1273.

Już w 1243 papież Innocenty IV zlikwidował biskupstwo pruskie i ustanowił na tych ziemiach diecezje: chełmińską, pomezańską, warmińską i sambijską. Na mocy tego postanowienia, dwie trzecie ziem z każdej diecezji miało należeć do zakonu krzyżackiego a jedna trzecia do biskupów. Przez ciągłe walki powstańcze, najazdy jaćwińskie i litewskie, ziemie wokół Reszla wraz z strażnicą mogły przejść pod panowanie biskupie w 1275. Reszel już w 1254. przypadł biskupowi warmińskiemu - w dokumentach wymieniany jako "castrum Ressel"

W 1300 mieszczanie z pobliskiego Braniewa założyli przy strażnicy osadę handlową. Jej szybki rozwój pozwolił kapitule warmińskiej i wójtowi biskupiemu Henrykowi z Lutr na wystawienie 12 lipca 1337 przywileju lokacyjnego na prawie chełmińskim. Pierwszym sołtysem (burmistrzem) został braniewski mieszczanin Eleus. Miasto budowane było według wcześniej ustalonego planu. Posiada zachowany średniowieczny układ urbanistyczny. W 1372 rozpoczęto budowę murów obronnych z

basztami i trzema bramami: Wysoką, Królewiecką i Rybacką. W tym czasie Reszel był trzecim co do wielkości miastem Warmii, po Braniewie i Lidzbarku Warmińskim.

Po bitwie pod Grunwaldem Reszel przeszedł pod panowanie Władysława Jagiełły, ale jeszcze jesienią 1410 przywrócono władzę zakonną. W 1440 Reszel przystąpił do Związku Pruskiego założonego w Kwidzynie, jako jedno z miast założycielskich. Tajna Rada Związku Pruskiego w dniu 4 lutego 1454 wypowiedziała posłuszeństwo władzom zakonnym. Dwa dni później opanowano większość zamków krzyżackich i biskupich. Obroniły się tylko Malbork, Sztum i Chojnice. Wojska zakonne rok później opanowały Reszel, biskupom warmińskim przekazały miasto dopiero w 1466 roku.

Po wojnie trzynastoletniej Warmia przeszła pod opiekę króla polskiego, a Reszel stał się polskim miastem granicznym. Z inicjatywy bpa Łukasza Watzenrode (wuj Mikołaja Kopernika) w 1505 rozpoczęto budowę nowych murów obronnych i fortyfikacji miasta, które to umocnienia pomogły obronić miasto w 1520 podczas szturmów wojsk zakonnych. Mieszczanie reszelscy dobrze prosperowali w wieku XV i XVI, ale największy rozkwit nastąpił w okresie baroku. Pracowały tu liczne warsztaty malarskie i złotnicze. Sławni byli rzeźbiarze, m.in. Krzysztof Peucker (1662-1735) oraz rodzina Schmidtów.

Wojny polsko-szwedzkie nie spowodowały zniszczeń. Jezuici, wypędzeni z pobliskiego Braniewa w 1631 przejęli zabudowania klasztorne pozostałe po zakonie augustianów i utworzyli kolegium, w którym wykształciło się prawie 6 tysięcy absolwentów. W szkole kształcili się katolicy i protestanci. Jednym z rektorów (w latach 1670-1673) był Mikołaj Ślaski. Kolegium w Reszlu miało mecenasa w królu Janie Kazimierzu, który utworzył fundusz stypendialny dla jego uczniów. Na dobrach żywieckich ulokował 100 tys. zł (odpowiadało to 25% rocznych dochodów dominium warmińskiego), z których 6% rocznie przekazywano do Reszla.

Rozwój miasta i zamożność mieszkańców pozwoliła na wykupienie miasta spod władzy biskupiej w 1655 roku. Reszel w okresie baroku znany był jako miasto artystów. Zamek reszelski był jedną z rezydencji ostatniego biskupa warmińskiego Ignacego Krasickiego. W owym czasie w Reszlu funkcję proboszcza pełnił Marcin Krasicki – brat biskupa. Z Reszlem związany był biskup Fabian Luzjański. Ojciec jego był burgrabią reszelskim. Przyszły biskup porwany został przez podjazd krzyżacki z

pobliskich Łęzan. Krzyżacy pod murami Reszla zażądali poddania miasta, szantażując, że zabiją dziecko, jeśli bramy miasta nie zostaną otwarte. Dziecko zostało jednak odbite i obyło się bez otwierania bram miasta.

Po I rozbiórce Polski Reszel dostał się pod panowanie pruskie. Zamek został przekształcony w więzienie oraz magazyn zboża i spirytusu. W latach 1806 i 1807 dwa kolejne pożary mocno zniszczyły miasto. Prawie całe miasto spłonęło, ocalał m.in. kościół gimnazjalny, jeden z budynków kolegium, wikarówka oraz zamek. By odbudować miasto rozebrano część murów obronnych, zamek został przekazany gminie ewangelickiej. Pomieszczenia w skrzydle południowym zostały przekształcone w zbór. W 1816 r. ukończono budowę ratusza. Kolejne lata to powolny upadek miasta, powodowany m.in. pożarami (w 1841 i 1917).

W 1914 roku miasto zajęli Rosjanie, trzy lata później spłonęła część kamieniczek przy rynku. Podczas II Wojny Światowej miasto nie doznało większych zniszczeń. W następnych dziesięcioleciach rozebrano ponad 30 zabytkowych budynków w obrębie starego miasta. Jeden z dwóch ostatnich dziewiętnastowiecznych spichrzów (ul. Spichrzowa) zburzony został w 1985. Prace rekonstrukcyjne zamku i historycznej zabudowy miasta rozpoczęły się w 1956, remont generalny zamku został przeprowadzony w latach 1976-1985.

6.3 ZABYTKI NIERUCHOME

Na terenie Gminy Reszel znajduje się wiele przykładów architektury sakralnej oraz dworsko-folwarcznej, które są cennymi i wartymi poznania obiektami. Do najważniejszych zabytków z terenu Gminy Reszel można zaliczyć takie obiekty jak:

Zamek biskupów warmińskich w Reszlu

Od 1243 r. Reszel formalnie należał do biskupów warmińskich, ale krzyżacka załoga opuściła go dopiero w 1300 r. Budowa zamku trwała pół wieku. Rozpoczął ją biskup Jan I z Miśni w 1350 r., kontynuował (od 1355) Jan II Stryprock, a dokończył w

1401 r. Henryk III Sorbom. Zwłaszcza ten ostatni, znany z zamięłowania do przepychu, nadał budowie dużego rozmachu - powstało wówczas m.in. skrzydło południowe z apartamentami mieszkalnymi biskupa oraz krużganki. Warownia była sprzężona z obwarowaniami miasta.

Na mocy traktatu toruńskiego z 1466 r., Warmia przeszła pod opiekę króla polskiego. Około 1505 r., z inicjatywy biskupa Łukasza Watzenrode rozpoczęto wznoszenie nowych murów obwodowych. Fortyfikacje były już przystosowane do użycia broni palnej. Kolejne większe prace przeprowadzono za rządów kardynała Andrzeja Batorego w latach 1594-1597. Zamek, który stracił już znaczenie militarne, został przekształcony we wspaniałą rezydencję myśliwską.

Po pierwszym rozbiórce Polski (1772), zamek został przejęty przez władze pruskie i w 1780 r. ulokowano w nim więzienie. Dwukrotnie (1806 i 1807) Reszel dotknęły wielkie pożary. Zrujnowaną budowlę przekazano w 1822 r. gminie ewangelickiej. Przeprowadzony wówczas remont zatarł w znacznym stopniu średniowieczny charakter budowli - m.in. rozebrano piętrowe krużganki oraz przekształcono skrzydło południowe w zbór (stąd jego obecne, dość nietypowe, zwieńczenie).

W 1958 roku zamek został przejęty przez Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne "Pojezierze". Gruntowny remont, przeprowadzony w latach 1976-1985, pozwolił na utworzenie w części pomieszczeń domu pracy twórczej oraz galerii sztuki. Od roku 2001, po kolejnej renowacji, jest tu hotel z restauracją, galeria i muzeum.

Kościół farny pw. św. Piotra i Pawła

Obecny kościół pochodzi z II-jej połowy XIV w. Jest gotycki, orientowany, murowany z cegły, na podmurowaniu z kamienia zbudowany na rzucie prostokąta z kwadratową, ośmiokondygnacyjną wieżą od zachodu. Trójnawowy pięcioprzęsłowy, halowy. Sklepienie gwiaździste wzniesione przez Nielisa Schewnermanna w latach 1475 - 1476.

Od strony północnej dobudowano do korpusu kościoła piętrową zakrystię i kruchtę o sklepieniach gwiaździstych. Pomiędzy zakrystią i kruchtą w okresie

późniejszym wzniesiono wąską przybudówkę barokową. Od wschodu przylega prostokątna, parterowa biblioteka, sklepiona kolebkowo, dobudowana w 1471 roku.

Wieża wzniesiona wraz z kościołem, odbudowana w latach 1482 - 1487, 1495 - 1503, górna kondygnacja i hełm projektu Joachima Zagrozińskiego pochodzą z r. 1837. W 1920 r. wzniesiono nową klatkę schodową przy kruchcie północnej, w miejsce gotyckiej z 1489 r. W przyziemiu wieży kruchta, przebudowana w 1921 r. Pierwotnie otwarta z czterech stron. Obecnie ostrołukowe wejście od północy i południa zamurowane. Szczyt wschodni korpusu wzniesiony został po 1475 r.

Ołtarz główny ufundowany przez biskupa warmińskiego, Józefa von Hohenzollern, wykonany w latach 1820 - 1822 przez rzeźbiarza Wilhelma Biereichela'a i stolarza Andrzeja Thiel'a, malowany i złożony w 1853 r. przez J. Strunge.

Most Gotycki (Wysoki)

Osobliwość historyczna Reszla a także kraju - most gotycki na rzece Sajnie (Cynie), zbudowany z cegły w drugiej połowie XIV wieku. Pełnił również rolę akweduktu. Wielokrotnie wzmocniany i przebudowywany, otrzymał on w wieku XVIII i XIX szereg pomieszczeń wypełniających półkoliste arkady, w których prawdopodobnie znajdowały się pomieszczenia więzienne. Ostatnio oddany do użytku po renowacji w 2000 r., podczas której zlikwidowano te pomieszczenia i przywrócono pierwotny kształt.

Klasztor i Bazylika Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Świętej Lipce

W skład kompleksu klasztornego wchodzi bazylika, krużganki i dom zakonny ojców jezuitów. Wzniesienie obecnego kościoła nastąpiło z inicjatywy jezuitów w latach 1688-1693 wg projektu nieznanego architekta, a fasada została ukończona w roku 1730. Budowę kościoła realizował Jerzy Ertli z Wilna. Przed rozpoczęciem budowy trzeba było ustabilizować grunt, przez wbicie wień 10 000 pali z drewna olchowego, ponieważ plac budowy wchodził na bagnisty teren między jeziorem Wirowym i Dejnowa.

Kościół ma formę trójnawowej bazyliki z dwuprzęsłowym prezbiterium, czteroprzęsłowym korpusem nawy głównej i emporami nad nawami bocznymi. Kościół jest otoczony przez czworoboczny krużganek odpustowy, z kaplicami narożnymi. Na fasadzie kościoła, przednich kaplic oraz frontowym ramieniu krużganka ustawiono rzeźby dłuta rzeźbiarza Krzysztofa Perwangera. Wnętrze kościoła jest bogato dekorowane, m.in. malowidłami na sklepieniu z lat 1722-1727, autorstwa Macieja Jana Meyera. Sklepienie prezbiterium i nawy głównej (poczynając od prezbiterium) ozdobione jest ilustracjami do zawołań litanii loretańskiej – od Królowej Aniołów do Królowej Wyznawców. Ci ostatni są umieszczeni na sklepieniu ostatniego przęsła nawy głównej (przy chórze), a wśród nich (nad południowym oknem nawy głównej) Jadwiga Śląska, Zygmunt III Waza i św. Kazimierz. Ten sam malarz wykonał część malowideł na sklepieniach krużganka.

Pozostałe wyposażenie kościoła to m.in. ołtarz główny z 1712-1714, dzieło Krzysztofa Peuckera. W ołtarzu głównym honorowe miejsce zajmuje obraz Matki Bożej namalowany w 1640 r. przez Bartłomieja Pensa. Obraz osłonięty jest srebrną sukienką wykonaną (1720) przez złotnika z Królewca Samuela Grew. Dziełem tego samego złotnika jest wykute ze srebra zdobienie tabernakulum. Środkowy obraz w ołtarzu głównym Nawiedzenia NMP i górny Wniebowzięcia NMP malowane są przez Piotra Kolberga. Na pozostałych 8 ołtarzach obrazy malowane są przez kilku autorów, w tym Marcina Altomonte. Za najlepsze jego dzieło w Świętej Lipce uważa się obraz Matki Bożej Bolesnej. Organy z 1719-1721 wykonane zostały przez Jana Josua Mosengla z Królewca. Organy posiadają 40 głosów i ruchome figurki, a prospekt organowy wykonał snycerz z Reszla – Krzysztof Peucker. W kościele na pniu drzewa lipowego ustawionym w 1728 r. umieszczona jest rzeźba Matki Boskiej w sukience srebrnej z 1652. Święta Lipka posiada bogaty skarbiec.

Pałac w Łęzanach

Zespół pałacowo-parkowy wraz z rozległym kompleksem gospodarczym i dawną wsią majątkową, usytuowany malowniczo nad Jeziorem Legieńskim, przy drodze Biskupiec-Reszel, 9 km na południe od Reszla. Wieś założona w 1359 r.

Neobarokowa budowla, założona na rzucie zbliżonym do prostokąta, z narożnym ryzalitem, werandą, wieloboczną wieżyczką i wyniosłą wieżą od zachodu.

Elewacje o zróżnicowanym wystroju, dach mansardowy wieża przykryta czworobocznym daszkiem kopułowym z wysoką latarnią. We wnętrzu w większości zachował się pierwotny układ i elementy stałego wyposażenia. Sufity pomieszczeń reprezentacyjnych zdobione są sztukateriami.

Zachowało się kilka kominków marmurowych, ceramicznych i jeden drewniany, ścienne szafy i boazerie dębowe. Przetrwiała oryginalna glazura w kuchni, a nawet łazienki z wyposażeniem na piętrze. Niedawnym odkryciem w pałacu są malowidła ścienne w dawnej piwniczce do win, przedstawiające herby floty morskiej, zapewne było to ulubione miejsce kontradmirała. W części północno-wschodniej położony był cmentarz z mauzoleum rodowym Fischerów, w latach powojennych przekształconym w kaplicę.

Pałac otula rozległy park krajobrazowy, powiązany od wschodu z naturalnym lasem

Szlak kapliczek różańcowych z Reszla do Świętej Lipki

Piętnaście kapliczek na drodze z Reszla do Świętej Lipki. Mieszczą w sobie płaskorzeźby przedstawiające rozważania tajemnic Świętego Różańca. Pierwsza z nich, pokazująca Tajemnicę Radosną – Zwiastowanie, znajduje się na granicy miasta, po lewej stronie drogi. Ostatnie dwie z Tajemnicami Chwalebnyimi; Wniebowzięciem i Ukoronowaniem Najświętszej Maryi Panny na królową nieba i ziemi, stoją w świętolipskim lesie, przy drodze biegnącej niegdyś wzdłuż nieistniejących już dziś zabudowań niewielkiej miejscowości, Lindenthal.

Prawdopodobna data zbudowania kapliczek to rok 1731. Autorstwo płaskorzeźb, przez niektórych historyków przypisywane jest kamieniarzowi Zachowiczowi. Istnieje jednak przypuszczenie, że był on tylko dostarczycielem kamienia. Nie ma więc dzisiaj pewności co do ich autorstwa. Kapliczki są, na pierwszy rzut oka, podobne do siebie, ale jednak zauważa się pewne różnice. Inny jest kształt daszków, różne wymiary korpusów i niejednakowa wielkość tablic z płaskorzeźbami. Wszystkie zrobione z czerwonej cegły i otynkowane, z niszami i chorągiewkami przy metalowych krzyżach. W niszy każdej z nich znajdują się reliefowe dekoracje figuralne połączone tematem tajemnic Świętego Różańca.

ZESTAWIENIE OBIEKTÓW Z TERENU GMINY WPISANYCH DO REJESTRU
ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Bezławki

- kościół ewangelicki, nr rej.: 785
z 5.02.1968

- ogrodzenie z bramą, nr rej.:
786 z 5.02.1968

Czarnowiec

- dworek, pocz. XX, nr rej.: 2678
z 3.05.1989

Leginy

- kościół par. p.w. św. Marii
Magdaleny, 1842, nr rej.: 633 z
10.10.1967

- kostnica, 1850, nr rej.: 2679 z
3.05.1989

- park pałacowy, XVIII, XIX, nr
rej.: A-4425 z 14.08.2007

Łężany

- zespół pałacowy, pocz. XX:

- pałac, nr rej.: 635 z 12.10.1967

- park, nr rej.: 1332 z 29.11.1978

- folwark, XIX/XX, nr rej.: A-
2681 z 29.06.2004:

- cielętnik

- obora

- hydrofornia

- stajnia

- cieplarnia

- stodoła

- młyn

- kuźnia

- dworek, XIX/XX, nr rej.: 2682
z 3.05.1989

Mojkowo

- park dworski, 2 poł. XIX, nr
rej.: 3566 z 5.12.1983

Reszel

- założenie urbanistyczne
starego miasta, XIV, nr rej.: 297
(R/122) z 15.06.1957

- kościół par. p.w. św. Piotra i
Pawła, 2 poł. XIV, XV, 1837, nr
rej.: 125 (R/1) z 2.09.1949

- plebania, ul. Słowackiego 19,
XVII, XIX, nr rej.: j.w.

- zespół klasztorny jezuitów (d.
augustianów), ul. Podzamcze 1:

- kościół, ob. fil. p.w. św. Jana
Chrzyciela, 1799-1800, nr rej.:
126 (R/2) z 2.09.1949

- kolegium, ob. szkoła (3
budynki), 1631, k. XVIII, 1803,
1865, nr rej.: 303 (R/69) z
15.06.1957 i z 3.01.2012

- plebania z budynkiem
gospodarczym, ul. Słowackiego
1, XVIII, nr rej.: 305 (R/91) z
15.06.1957

- budynek klasztorny ss.
katarzynek, ul. Słowackiego 3,
pocz. XVII, 1806-21, 1859-69, nr
rej.: 310 (R/68) z 15.06.1957

- kapliczka przydrożna, ul.
Chrobrego, 1906, nr rej.: 2690 z
27.05.1993

- kapliczka przydrożna, ul.
Zwycięzców 1, 4 ćw. XIX, nr rej.:
4267 z 31.05.1993

- kapliczka przydrożna, ul.
Zwycięzców, pocz. XX, nr rej.:
2691 z 31.05.1993

- zamek biskupi, XIV-XIX, nr
rej.: 302 (R/11) z 15.06.1957

- mury obronne, XIV-XV, nr rej.:
299 (R/73) z 15.06.1957

- baszta przy ul. Kraszewskiego
6, XIV-XV, nr rej.: 299 (R/66) z
15.06.1957

- ratusz, Rynek, 1815, nr rej.: 304
(R/70) z 15.06.1957

- most gotycki „niski”, na rz.
Sajnie, ul. Mazurska, XIV/XV,
nr rej.: 300 (R/70) z 15.06.1957

- most gotycki „wysoki”, na rz.
Sajnie, ul. Płowce, XIV/XV, nr
rej.: 301 (R/133) z 15.06.1957

- dom, ul. Jagiełły 4, 2 poł. XIX,
nr rej.: A-2020 z 6.03.2003

- szkoła dla głuchoniemych, ob.
specjalny ośrodek szkolno -
wych., ul. Krasickiego 7, 1906,
nr rej.: A-4481 z 5.11.2007

- dom, ul. Mickiewicza 4, 1 poł.
XIX, nr rej.: A-4606 z 31.10.2013
- dom, ul. Reymonta 5, 1 poł.
XIX, nr rej.: 359 (R/135) z
15.06.1957
- dom, ul. Reymonta 6, 1 poł.
XIX, nr rej.: 360 (R/136) z
15.06.1957
- dom, ul. Reymonta 7, 1 poł.
XIX, nr rej.: 361 (R/137) z
15.06.1957
- dom, ul. Reymonta 8,
XVIII/XIX, nr rej.: 357 (R/138) z
15.06.1957 (nie istnieje ?)
- dom, ul. Reymonta 26, 1 poł.
XIX, nr rej.: 365 (R/143) z
15.06.1957
- dom, ul. Reymonta 27, 1 poł.
XIX, nr rej.: 366 (R/144) z
15.06.1957
- dom, ul. Reymonta 28, 1 poł.
XIX, nr rej.: 367 (R/145) z
15.06.1957
- dom, ul. Reymonta 29, 1 poł.
XIX, nr rej.: 368 (R/146) z
15.06.1957
- dom, ul. Reymonta 30, 1 poł.
XIX, nr rej.: 369 (R/147) z
15.06.1957
- dom, ul. Reymonta 31, 1 poł.
XIX, nr rej.: 370 (R/148) z
15.06.1957
- dom, Rynek 1, 1 poł. XIX, nr
rej.: 321 (R/98) z 15.06.1957
- dom, Rynek 5, XIX, nr rej.: 322
(R/99) z 15.06.1957
- dom, Rynek 6, XVIII/XIX, nr
rej.: 323 (R/100) z 15.06.1957
(nie istnieje ?)
- dom, Rynek 7, XVIII/XIX, nr
rej.: 324 (R/101) z 15.06.1957
(nie istnieje ?)
- dom, Rynek 8, 1 poł. XIX, nr
rej.: 353 (R/153) z 15.06.1957
- dom, Rynek 9, 1 poł. XIX, nr
rej.: 325 (R/102) z 15.06.1957
- dom, Rynek 10, XVIII/XIX, nr
rej.: 326 (R/103) z 15.06.1957
- dom, Rynek 13, XIX/XX, nr
rej.: 4166 z 3.10.1991
- dom, Rynek 14, 1 poł. XIX, nr
rej.: 328 (R/105) z 15.06.1957,
R/105
- dom, Rynek 15/16, XIX, nr rej.:
329 (R/106) z 15.06.1957
- dom, Rynek 17, XIX, nr rej.:
330 (R/107) z 15.06.1957

- dom, Rynek 18, XVIII/XIX, nr rej.: 331 (R/108) z 15.06.1957
- dom, Rynek 19, XVIII/XIX, nr rej.: 332 (R/109) z 15.06.1957
- dom, Rynek 20, k. XIX, nr rej.: A-2711 z 20.09.2002
- dom, Rynek 21, k. XIX, nr rej.: 2712 z 9.09.1998
- dom, Rynek 22, pocz. XX, nr rej.: 2713 z 9.09.1998
- dom, Rynek 23, pocz. XIX, nr rej.: 2714 z 21.08.1990
- dom, Rynek 25, XVIII/XIX, nr rej.: 333 (R/113) z 15.06.1957
- dom, Rynek 26, XIX, nr rej.: 334 (R/114) z 15.06.1957
- dom, Rynek 27, XIX-XX, nr rej.: 335 (R/115) z 15.06.1957
- dom, Rynek 28, XIX, XX, nr rej.: 336 (R/116) z 15.06.1957
- dom, Rynek 29, XVIII/XIX, nr rej.: 337 (R/117) z 15.06.1957
- dom, Rynek 30, XIX, nr rej.: 338 (R/118) z 15.06.1957
- dom, Rynek 31, 1 poł. XIX, nr rej.: 339 (R/119) z 15.06.1957
- dom, Rynek 32, 1 poł. XIX, nr rej.: 340 (R/120) z 15.06.1957
- piwnice domu, Rynek 33, XIV, XVIII/XIX, nr rej.: A-341 z 15.06.1957
- piwnice domu, ul. Sienkiewicza 1, XVIII/XIX, nr rej.: 312 (R/82) z 15.06.1957
- dom, ul. Sienkiewicza 3, XVIII, nr rej.: 313 (R/84) z 15.06.1957
- dom, ul. Sienkiewicza 4, XVIII/XIX, nr rej.: 314 (R/85) z 15.06.1957
- dom, ul. Sienkiewicza 5, XVIII/XIX, nr rej.: 315 (R/86) z 15.06.1957
- piwnice domu, ul. Sienkiewicza 6, XVIII/XIX, nr rej.: 316 (R/87) z 15.06.1957
- piwnice domu, ul. Sienkiewicza 7, XVIII/XIX, nr rej.: 317 (R/88) z 15.06.1957
- dom, ul. Sienkiewicza 8, XVIII/XIX, nr rej.: 319 (R/89) z 15.06.1957
- dom, ul. Sienkiewicza 9, XVIII/XIX, nr rej.: 318 (R/90) z 15.06.1957

- dom, ul. Słowackiego 2,
XVIII/XIX, nr rej.: 311 (R/92) z
15.06.1957

- dom, ul. Słowackiego 6,
XVIII/XIX, nr rej.: 356 (R/93) z
15.06.1957

- dom, ul. Słowackiego 10, 1906,
nr rej.: 1487 z 10.10.1995

- dom, ul. Słowackiego 11,
XVIII/XIX, nr rej.: 354 (R/137) z
15.06.1957

- dom, ul. Spichrzowa 10, 1 poł.
XIX, nr rej.: 342 (R/123) z
15.06.1957

- dom, ul. Wyspiańskiego 1, 1
poł. XIX, nr rej.: 343 (R/124) z
15.06.1957

- dom, ul. Wyspiańskiego 2, 1
poł. XIX, nr rej.: 344 (R/125) z
15.06.1957

- dom, ul. Wyspiańskiego 3, 1
poł. XIX, nr rej.: 345 (R/126) z
15.06.1957

- dom, ul. Wyspiańskiego 4, 1
poł. XIX, nr rej.: 346 (R/127) z
15.06.1957

- dom, ul. Wyspiańskiego 5,
XVIII/XIX, nr rej.: 347 (R/77) z
15.06.1957

- dom, ul. Wyspiańskiego 6, 1
poł. XIX, nr rej.: 348 (R/128) z
15.06.1957

- dom, ul. Wyspiańskiego 7, 1
poł. XIX, nr rej.: 349 (R/129) z
15.06.1957

- dom, ul. Wyspiańskiego 10, 1
poł. XIX, nr rej.: 350 (R/130) z
15.06.1957

- dom, ul. Wyspiańskiego 11,
XVIII/XIX, nr rej.: 351 (R/131) z
15.06.1957

- piwnice domu, ul.
Wyspiańskiego 12, XVIII/XIX,
nr rej.: 352 (R/132) z 15.06.1957

- spichlerz, ul. Spichrzowa 5,
1880, nr rej.: 1682 z 10.05.2000

- spichlerz, ul. Spichrzowa 6,
szach., k. XVIII, nr rej.: 306
(R/149) z 15.06.1957

- spichlerz, ul. Spichrzowa,
szach., k. XVIII, nr rej.: 307
(R/72) z 15.06.1957

- gazownia, ul. 1 Maja, 1887,
1905, nr rej.: 4219 z 15.09.1992 i z
19.09.2003

- budynek technologiczny

- zbiornik na gaz, ob. garaż

- aleja wzdłuż drogi
pielgrzymkowej do Świętej
Lipki, XVIII, nr rej.: A-4483 z
17.10.2011

Robawy

- kaplica p.w. Najśw. Marii
Panny, 1733, 1929, nr rej.: 127
(R/9) z 2.09.1949

Święta Lipka

- zespół klasztorny jezuitów,
XVII-XVIII, nr rej.: A-45 (S/14,
S/15, S/16) z 28.09.1953:

- kościół p.w. Nawiedzenia
NMP

- klasztor

- krużganki z kaplicami

- park, nr rej.: 3584 z 13.01.1984

- budynek gospodarczy, nr rej.:
1166 z 18.05.1968 (nie istnieje)
(wypis z księgi rejestru)

- figura Matki Boskiej na
kolumnie, przy drodze
pielgrzymkowej, 1750,

nr rej.: A-2280 z 27.09.2006

- aleja wzdłuż drogi
pielgrzymkowej → Reszel, aleja
do Świętej Lipki

- 15 kaplic drogi różańcowej,
1734, nr rej.: 802 z 9.09.1968

- karczma i hotel, ob. dom nr 26,
po 1880, nr rej.: 1651 z
14.12.1999

- dom, nr 21, drewn., 1 poł. XIX,
nr rej.: A-2238 z 24.04.2006

- szkoła, ob. dom nr 28 i poczta,
po 1920, nr rej.: A-2232 z
22.02.2006

Wola

- park, XIX, nr rej.: 1425 z
14.02.1978

Zakres i formy ochrony oraz opieki nad zabytkami rejestrowymi przez ich właścicieli i użytkowników reguluje przede wszystkim ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U.03.162.1568 z późn. zm.) oraz akty

wykonawcze do ustawy, w tym m.in. rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych.

Obowiązek zgodnego z przepisami użytkowania i zarządzania obiektem zabytkowym spoczywa na jego właścicielu lub posiadaczu. Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Niezależnie od w/w obowiązków użytkownik zabytku jest zobowiązany zawiadomić służby konserwatorskie o:

- 1) uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
- 2) zagrożeniu dla zabytku, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
- 3) zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
- 4) zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków, pozwolenia konserwatorskiego wymaga:

- prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru;
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;
- prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;
- prowadzenie badań archeologicznych;
- przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;
- zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów,
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru;
- poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.

Prace mające charakter bieżącej konserwacji, np. odświeżanie ścian we wnętrzu obiektu bez zmiany ich kolorystyki i wymiany tynków, miejscowa wymiana instalacji np. gniazd elektrycznych, kranów itp., wymiana powojennego wystroju wnętrz bez

naruszania zabytkowej substancji obiektu, nie wymagają uzyskania pozwolenia konserwatorskiego, jedynie zgłoszenia właściwemu konserwatorowi.

Właściciel lub posiadacz zabytku może wystąpić do właściwego konserwatora zabytków o wydanie w formie pisemnej zaleceń konserwatorskich, pomocnych w przygotowaniu dokumentacji projektowej czy sformułowaniu zakresu planowanych prac. Zalecenia konserwatorskie mają na celu określenie sposobu korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także określenie zakresu dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku.

ZESTAWIENIE POZOSTAŁYCH OBIEKTÓW WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW Z TERENU GMINY

Lp.	miejsowość	obiekt	ulica	nr	nr działki
1	Beżławki	dom mieszkalny		1	2-25
2	Beżławki	dom mieszkalny		4	2-15/3
3	Beżławki	dom mieszkalny		6	2-29/2
4	Beżławki	dom mieszkalny		7	2-30/1, 31/1
5	Beżławki	dom mieszkalny		8	2-32/1
6	Beżławki	dom mieszkalny		13	2-35
7	Beżławki	cmentarz ewangelicki			18
8	Beżławki	dom mieszkalny		16	2-22/1
9	Beżławki	dom mieszkalny		18	2-37/1
10	Beżławki	budynek gospodarczy		20	2-54
11	Beżławki	park			2-12/4, 12/2
12	Biel	dwór		3	4-3/2
13	Biel	park			4-3/4
14	Biel	podjazd			4-3/1
15	Biel	budynek gospodarczy			4-3/4
16	Czarnowiec	chlewnia			4-1/27
17	Czarnowiec	podwórze			4-1/44
18	Czarnowiec	stajnia			4-1/44
19	Czarnowiec	podjazd			4-1/44
20	Dębnik	dom mieszkalny		4	4-86/2, 87, 88
21	Dębnik	budynek gospodarczy		4	4-89
22	Grodzki Młyn	dom mieszkalny		2	9-230/1
23	Grodzki Młyn	młyn			9-144
24	Grodzki Młyn	budynek gospodarczy			9-174/7
25	Grodzki Młyn	stajnia			9-235
26	Grodzki Młyn	stodoła			9-235
27	Grodzki Młyn	dom mieszkalny		4	9-235
28	Kępa Tolnicka	kapliczka			6-13/1
29	Klewno	dom mieszkalny		2	7-151

30	Klewno	kapliczka		7-153
31	Klewno	dom mieszkalny	4	7-153, 154/1
32	Klewno	chlewnia	4	7-153
33	Klewno	obora	4	7-154/1
34	Klewno	stodoła	4	7-153, 154/1
35	Klewno	dom mieszkalny	16	7-155/2
36	Klewno	dom mieszkalny	18	7-162
37	Klewno	dom mieszkalny	19	7-169
38	Klewno	obora	19	7-169
39	Klewno	dom mieszkalny	22	7-109
40	Klewno	dom mieszkalny	26	1-172
41	Klewno	dom mieszkalny	30	7-200/2
42	Klewno	dom mieszkalny	37	7-258
			kierunek	
43	Klewno	aleja (ob. droga powiatowa)	N	7-207
44	Leginy	dawna szkoła	60	8-202/4
45	Leginy	dom robotników	50	8-181/3
46	Leginy	dom robotników	51	8-169/3
47	Leginy	dom robotników	52	8-182/1
48	Leginy	dom robotników	53	8-331
49	Leginy	dom mieszkalny	57	9-332
50	Leginy	szkoła II	61	8-201/1
51	Leginy	cmentarz ewangelicki		8-197
52	Leginy	obora		8-169/3
53	Leginy	spichlerz		8-192/1, 192/2
54	Leginy	kuźnia		8-192/1, 192/2
55	Leginy	obora		8-192/2
56	Leginy	obora		8-192/2
57	Leginy	cmentarz rzymskokatolicki		8-202/3
58	Leginy	kapliczka		8-97/7
59	Lipowa Góra	podwórze		14-3/23
60	Lipowa Góra	spichlerz		14-3/23
61	Lipowa Góra	stajnia		14-3/23
62	Łężany	dom mieszkalny	18	8-295/78
63	Łężany	dom mieszkalny	24	8-297/2
64	Łężany	budynek gospodarczy	24	8-297/2
65	Łężany	cmentarz z kapliczką		8-304
66	Łężany	transformator		8-295/80
67	Łężany	trojak		8-295/80
68	Łężany	magazyn		8-295/80
69	Mnichowo	dom mieszkalny	1	9-13, 14/2
70	Mnichowo	dom mieszkalny	3	9-17/1
71	Mnichowo	dom mieszkalny	4	9-21, 23
72	Mnichowo	dom mieszkalny	7	9-166/2
73	Mnichowo	kapliczka	12	9-79
74	Mnichowo	dom mieszkalny	15	9-86
75	Mnichowo	budynek gospodarczy	15	9-86
76	Mnichowo	dom mieszkalny	16	9-166/4
77	Mnichowo	dom mieszkalny	18	9-38/1
78	Mnichowo	obora ze spichlerzem	18	9-38/1

79	Mnichowo	stodoła	18	9-38/1
80	Mnichowo	budynek gospodarczy	19	9-38/1
81	Mojkowo	dwór	1	9-271/1
82	Mojkowo	budynek gospodarczy	1	9-271/1
83	Pasterzewo	dom mieszkalny	6	10-15/1, 14/4
84	Pieckowo	cmentarz ewangelicki		19/3005/3
85	Pieckowo	cmentarz komunalny		19/3005/3
86	Pieckowo	dom mieszkalny	5	11-123
87	Pieckowo	dom mieszkalny	13	11-169/3
88	Pieckowo	dom mieszkalny	14	11-169/9
89	Pieckowo	budynek gospodarczy	14	11-169/11
90	Pieckowo	dawna szkoła	17	11-133/13, 133/14
91	Pieckowo	dom mieszkalny	20	11-106/1, 106/2
92	Pieckowo	dom mieszkalny	23	11-91/8
93	Pieckowo	dom mieszkalny	28	11-169/1
94	Pieckowo	dom mieszkalny	30	11-67/3
95	Pieckowo	dom mieszkalny	36	11-61/1
96	Pieckowo	dom mieszkalny	40	11-9
97	Pieckowo	dom mieszkalny	41	11-66/3
98	Pieckowo	dom mieszkalny	45	11-64/3
99	Pieckowo	dom mieszkalny	47	11-64/6
100	Pieckowo	dom mieszkalny	49	11-63
101	Pieckowo	aleja (droga wojewódzka)	13/14	11-170/3
102	Pieckowo	podjazd	13/14	11-170/3
103	Pieckowo	budynek OSP		11-130
104	Pilec	budynek gospodarczy	6	12-164/2, 164/5
105	Pilec	dom mieszkalny	11	12-149/2
106	Pilec	dom mieszkalny	12	12-167/1
107	Pilec	młyn wodny	13	12-147/2, 147/3
108	Pilec	magazyn	13	12-147/4
109	Pilec	obora	13	12-145/8
110	Pilec	podwórze	13	12-147/2, 147/4, 145/8
111	Pilec	dom mieszkalny	29	12-175, 176/1
112	Pilec	dom mieszkalny	33	12-57/2, 58
113	Pilec	dom mieszkalny	67	12-41/1
114	Pilec	dom mieszkalny	69	12-42
115	Pilec	dom mieszkalny	70	12-44
116	Pilec	dom mieszkalny	71	12-60
117	Pilec	dom mieszkalny	73	12-46/2
118	Pilec	cmentarz ewangelicki		12-43
119	Pilec	cmentarz ewangelicki		12-136
120	Pilec	droga brukowana	N/S	12-97
121	Plenowo	dom mieszkalny	3	8-295/57
122	Pudwągi	cmentarz ewangelicki	1	13-14/1
123	Pudwągi	park		13-14/1
124	Ramty	magazyn		14-191
125	Ramty	płatkarnia		14-191
126	Ramty	podwórze		14-191
127	Ramty	stajnia		14-191
128	Ramty	stodoła		14-191

129	Ramty	stodoła			14-191
130	Ramty	budynek robotników			14-7/10
131	Ramty	budynek robotników			14-7/10
132	Ramty	chlewnia			14-191
133	Ramty	droga dojazdowa			14-186
134	Ramty	komin			14-191
135	Ramty	obora			14-191
136	Ramty	wiata			14-191
137	Ramty	park			14-7/10
138	Ramty	dom robotników			14-7/6, 7/7, 7/9
139	Reszel	dom mieszkalny	1 Maja	2	2-258
140	Reszel	transformator	1 Maja	4	2-259/5
141	Reszel	dom mieszkalny	Bohaterów	1	2-97/1
142	Reszel	dom mieszkalny	Bohaterów	8	2-93/14
143	Reszel	budynek gospodarczy	Bohaterów	8	2-93/28
144	Reszel	dom mieszkalny	Chopina	1/2	3-77, 78
145	Reszel	dom mieszkalny	Chopina	3/4	3-79, 80
146	Reszel	dom mieszkalny	Chopina	5/6	3-82, 82
147	Reszel	dom mieszkalny	Chopina	7/8	3-83, 84
148	Reszel	dom mieszkalny	Chopina	9/10	3-85, 86
149	Reszel	dom mieszkalny	Chopina	11/12	3-87, 88
150	Reszel	dom mieszkalny	Chopina	13/14	3-89, 90
151	Reszel	szkoła	Chrobrego	5a	2-123
152	Reszel	dom mieszkalny	Chrobrego	1	2-110
153	Reszel	dom mieszkalny	Chrobrego	2	2-103/2
154	Reszel	dom mieszkalny	Chrobrego	6	2-123/11
155	Reszel	dom mieszkalny	Chrobrego	7	2-125/1
156	Reszel	dom mieszkalny	Chrobrego	8	2-127/10
157	Reszel	dom mieszkalny	Chrobrego	1a	2-107/3
158	Reszel	dom mieszkalny	Dąbrowskiego	3	2-77
159	Reszel	dom mieszkalny	Dąbrowskiego	5	2-76/3
160	Reszel	dom mieszkalny	Dąbrowskiego	7	2-75/1
161	Reszel	dom mieszkalny	Dąbrowskiego	11	2-73/1
162	Reszel	dom mieszkalny	Jagielly	5	2-187/3
163	Reszel	dom mieszkalny	Jagielly	9	2-131
164	Reszel	dom mieszkalny	Jagielly	10	2-129/1
165	Reszel	magazyn	Jagielly	15	2-118/7
166	Reszel	lecznica zwierząt	Jagielly	16	2-117/3
167	Reszel	dom mieszkalny	Jagielly	20	2-218
168	Reszel	dom mieszkalny	Jagielly	21	2-217
169	Reszel	dom mieszkalny	Jagielly	22	2-216/6
170	Reszel	dom mieszkalny	Jagielly	7/8	2-132/10
171	Reszel	dom mieszkalny	Jagielly	16a	2-117/5
172	Reszel	dom mieszkalny	Jagielly	9a	2-130/1
173	Reszel	dom mieszkalny	Kajki	1/3	3-99, 100
174	Reszel	dom mieszkalny	Kajki	2/4	3-97, 98
175	Reszel	dom mieszkalny	Kajki	5/7	3-101, 102
176	Reszel	dom mieszkalny	Kajki	6/8	3-95,96
177	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	1	3-62
178	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	18	3-136

179	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	11/13	3-119, 120
180	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	2/4	3-128, 129
181	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	3/5	3-111, 112
182	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	6/8	3-130, 131
183	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	7/9	3-112, 114
184	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	10/12	3-132, 133
185	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	14/16	3-134, 135
186	Reszel	dom mieszkalny	Kochanowskiego	15/17	3-125, 126/2
187	Reszel	budynek gospodaczy	Kolejowa	1	2-96/1
188	Reszel	poczta	Kolejowa	1	2-96/1
189	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	2	2-113
190	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	3	2-95/1
191	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	4	2-112/1
192	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	5	2-94/1
193	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	6	2-111
194	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	7	2-93/4
195	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	8	2-110/1
196	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	14	2-105
197	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	15	2-92/6
198	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	17	2-92/5
199	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	19	2-91/4
200	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	21	2-90/12
201	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	24	2-99/4
202	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	25	2-90/11
203	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	26	2-99/3
204	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	27	2-21/3
205	Reszel	dawny dworzec	Kolejowa	28	2-2/3
206	Reszel	magazyn kolejowy	Kolejowa	28	2-2/3
207	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	29	2-2/1
208	Reszel	dawne wc dworca	Kolejowa	29	2-2/3
209	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	11/13	2-93/9
210	Reszel	bruk kolejowy	Kolejowa	2/3	2-2/3
211	Reszel	budynek magazynu (piekarnia)	Kolejowa	14a	2-105
212	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	16	2-100
213	Reszel	dom mieszkalny	Kolejowa	20/22	2-99/1
214	Reszel	biblioteka	Kolejowa	2a	2-114/1
215	Reszel	dom mieszkalny	Konopnickiej	1	2-25/1
216	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	1	2-63
217	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	2	3-64
218	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	3	3-65
219	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	4	3-66
220	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	5	3-67
221	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	6	3-68
222	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	7	3-69
223	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	8	3-70
224	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	9	3-71
225	Reszel	dom mieszkalny	Kopernika	10	3-72
225	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	3	3-50/4
226	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	11	3-46

227	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	20	2-168
228	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	21	2-169
229	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	1/4	3-47/2
230	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	5/6	3-47/3, 47/4
231	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	7/10	3-47/9, 47/10
232	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	13/14	2-161, 162
233	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	15/17	2-165/1
234	Reszel	dom mieszkalny	Kościuszki	18/19	2-167/1
235	Reszel	cmentarz żydowski	Kościuszki		2-122/1
236	Reszel	szkoła	Krasickiego	5	2-90/4
237	Reszel	dom mieszkalny	Krasickiego	6	2-90/2
238	Reszel	dom mieszkalny	Krasickiego	8	2-85/1
239	Reszel	dom mieszkalny	Krasickiego	9	2-87/2
240	Reszel	dom mieszkalny	Kraszewskiego	8	2-232/3
241	Reszel	dom mieszkalny	Księcia Witolda	1	2-216/9
242	Reszel	dom mieszkalny	Księcia Witolda	4/9	2-222/2
243	Reszel	dom mieszkalny	Łukasińskiego	1	2-76/23
244	Reszel	dom mieszkalny	Łukasińskiego	2	2-76/22
245	Reszel	budynek gospodarczy	Łukasińskiego	3a	2-75/5
246	Reszel	zespół szkół	Łukasińskiego	4	2-75/5
247	Reszel	dom mieszkalny	Łukasińskiego	6	2-66
248	Reszel	dom mieszkalny	Łukasińskiego	9	2-264/4
249	Reszel	szkoła	Łukasińskiego	3a	2-75/5
250	Reszel	szkoła	Łukasińskiego	3b	2-75/5
251	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	10	3-27/13
252	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	11	3-27/12
253	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	12	3-27/13
254	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	13	3-27/10
255	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	16	3-27/8
256	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	18	3-27/6
257	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	19	3-27/37
258	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	21	3-27/3
259	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	33	3-144/27
260	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	34	3-144/26
261	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	35/36	3-144/63
262	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	37	3-144/64
263	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	39	2-170, 171
264	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	39a/40	2-174/2, 174/3
265	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	41	2-177/1
266	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	41a	2-175/8
266	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	42	2-175/7
267	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	44	2-178/6
268	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	46	2-178/18
269	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	47	2-187/13
270	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	67	2-182/1
271	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	48/49	2-178/14, 178/15
272	Reszel	dom mieszkalny	Mazurska	68/68a	2-182/2, 182/3
273	Reszel	dom mieszkalny	Mickiewicza	1	2-242/1
274	Reszel	dom mieszkalny	Mickiewicza	2/3	2-239/4, 239/8, 239/9
275	Reszel	kapliczka	Mickiewicza		przy cmentarzu

276	Reszel	cmentarz	Mickiewicza/Podmiejska		2-245
277	Reszel	dom mieszkalny	Norwida	9	3-115
278	Reszel	dom mieszkalny	Norwida	1/3	3-123, 124
279	Reszel	dom mieszkalny	Norwida	2/4	3-107/1, 108
280	Reszel	dom mieszkalny	Norwida	5/7	3-117/1, 122
281	Reszel	dom mieszkalny	Norwida	6/8	3-105, 106
282	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	8	2-156/1
283	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	11	2-148/1
284	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	13	2-146/2
285	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	27	2-140
286	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	1/3	2-172, 173
287	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	2/4	2-152, 153
288	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	7/9	2-149
289	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	10/12	2-158, 159
290	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	13/15	2-146/3
291	Reszel	dom mieszkalny	Okręg	17/19	2-145/1
292	Reszel	dom mieszkalny	Paderewskiego	1	2-114/7
293	Reszel	obelisk	Paderewskiego		2-115/2
294	Reszel	krzyż	Pieniężnego	1	3-50/3
295	Reszel	dom mieszkalny	Pieniężnego	1	3-50/2
296	Reszel	magazyn	Pieniężnego	3	3-51/2
297	Reszel	dom mieszkalny	Pieniężnego	7	3-56/1
298	Reszel	dom mieszkalny	Płowce	3	2-135/1
299	Reszel	rozlewnia wód	Płowce	4	2-184/1
300	Reszel	dom mieszkalny	Płowce	5	2-136/1
301	Reszel	dom mieszkalny	Płowce	7	2-137
302	Reszel	dom mieszkalny	Podmiejska	17	3-15/3
303	Reszel	dom mieszkalny	Podmiejska	18	3-15/4
304	Reszel	dom mieszkalny	Podmiejska	19	3-15/5
305	Reszel	dom mieszkalny	Podmiejska	20	3-15/6
306	Reszel	dom mieszkalny	Podmiejska	21	3-15/7
307	Reszel	dom mieszkalny	Podzamcze	4	2-203/17
308	Reszel	dom mieszkalny	Podzamcze	6/7	2-203/8, 203/22
309	Reszel	kapliczka	Raławicka		1-12
310	Reszel	dom mieszkalny	Reymonta	15	2-223/1
311	Reszel	dom mieszkalny	Reymonta	16	2-223/2
312	Reszel	dom mieszkalny	Reymonta	19	2-214/12
313	Reszel	dom mieszkalny	Reymonta	20	2-214/14
314	Reszel	dom mieszkalny	Reymonta	35	2-212/31
315	Reszel	dom mieszkalny	Reymonta	1/4	2-227/1
316	Reszel	dom mieszkalny	Reymonta	10/11	2-225/3
317	Reszel	dom mieszkalny	Sienkiewicza	2	2-203/13
318	Reszel	dom mieszkalny	Sienkiewicza	10	2-207/5
319	Reszel	dom mieszkalny	Słowackiego	5	3-8
320	Reszel	dom mieszkalny	Słowackiego	8	2-230
321	Reszel	dom mieszkalny	Słowackiego	15	3-9/1
322	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	2	3-144/34
323	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	6	3-144/39
324	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	9	3-144/42
325	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	10	3-144/43

326	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	11	3-144/44
327	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	12	3-144/45
328	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	13	3-144/46
329	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	14	3-144/47
330	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	24	3-147/10
331	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	39	3-38/9
332	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	41	3-32/5
333	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	42	3-31/24
334	Reszel	dom mieszkalny	Słowiańska	3/3a	3-144/35, 144/36
335	Reszel	kapliczka	Słowiańska		3-45
336	Reszel	dom mieszkalny	Spichrzowa	5	2-195/2
337	Reszel	magazyn	Warmińska	2	2-28
338	Reszel	magazyn	Warmińska	3	2-101/1
339	Reszel	dom mieszkalny	Warmińska	7	2-90/6
340	Reszel	dom mieszkalny	Warmińska	9	2-81-10
341	Reszel	dom mieszkalny	Warmińska	11	2-73/1
342	Reszel	dom mieszkalny	Warmińska	34	2-3/1
343	Reszel	dom mieszkalny	Warmińska	26/28	2-10, 11
344	Reszel	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	3	2-76/11
345	Reszel	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	5	2-264/19
346	Reszel	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	6	2-250/2
347	Reszel	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	7	2-248
348	Reszel	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	9	2-233/4
349	Reszel	remiza/dom	Wojska Polskiego	2/2a	2-76/14, 79
350	Reszel	dom mieszkalny	Zajęczka	1/3	2-47, 46
351	Reszel	dom mieszkalny	Zajęczka	5/7	2-45, 44
352	Reszel	dom mieszkalny	Zajęczka	6/8	2-31, 32
353	Reszel	dom mieszkalny	Zajęczka	9/11	2-43, 42
354	Reszel	dom mieszkalny	Zajęczka	10/12	2-33, 34
355	Reszel	dom mieszkalny	Zajęczka	14/16	2-35, 36
356	Reszel	dom mieszkalny	Zajęczka	18/20	2-56, 57
357	Reszel	dom mieszkalny	Zwycięzców	1	2-257/2
358	Reszel	dom mieszkalny	Zwycięzców	3	2-257/1
359	Reszel	cmentarz ewangelicki	Zwycięzców		2-260
360	Robawy	dom mieszkalny		7	14-64, 65/1
361	Robawy	dom mieszkalny		8	14-37/1, 38/5
362	Robawy	dom mieszkalny		9	14-59, 60
363	Robawy	dom mieszkalny		13	14-79/3
364	Robawy	dom mieszkalny		15	14-55
365	Robawy	dom mieszkalny		19	14-88/4, 86/1
366	Robawy	cmentarz ewangelicki			14-41
367	Siemki	cmentarz ewangelicki			15-11
368	Stąpławki	dom mieszkalny		1	18-14/8
369	Stąpławki	dom mieszkalny		3	18-14/7
370	Stąpławki	dom mieszkalny		4	18-33
371	Stąpławki	dom mieszkalny		5	18-21
372	Stąpławki	dom mieszkalny		6	18-31/11
373	Stąpławki	budynek gospodarczy		4/5	18-21, 33
374	Śpigel	budynek gospodarczy		14	20-20/2, 20/3
375	Śpigel	budynek wielofunkcyjny		14	20-14

376	Śpigel	obora	14	20-14
377	Śpigel	dom robotników	14	20-14
378	Śpigel	obora II	14	20-14
379	Śpigel	podwórze	14	20-14
380	Śpigłówka	cmentarz ewangelicki		20-134
381	Święta Lipka	dom mieszkalny	1	19-3014/3
382	Święta Lipka	dom mieszkalny	5	19-62/1
383	Święta Lipka	dom mieszkalny	6	19-65/2
384	Święta Lipka	dom mieszkalny	7	19-66
385	Święta Lipka	dom mieszkalny	10	19-3013/3
386	Święta Lipka	dom mieszkalny	11	19-49/1
387	Święta Lipka	dom mieszkalny	13	19-51
388	Święta Lipka	budynek gospodarczy	13	19-51
389	Święta Lipka	dom mieszkalny	18	19-33/7
390	Święta Lipka	dom mieszkalny	19	19-35/2
391	Święta Lipka	dom mieszkalny	20	19-34/1
392	Święta Lipka	dom mieszkalny	23	19-35/1
393	Święta Lipka	dom mieszkalny	24	19-42
394	Święta Lipka	cmentarz rzymskokatolicki		19-45
395	Święta Lipka	figurka		19-55/1
396	Tolniki Małe	dom mieszkalny	1	21-131/3, 130/1
397	Tolniki Małe	budynek gospodarczy	1	21-130/1
398	Tolniki Małe	budynek gospodarczy	1	21-130/3, 131/3
399	Tolniki Małe	dom mieszkalny	2	21-145
400	Tolniki Małe	stodoła	2	21-151
401	Tolniki Małe	obora	2	21-151
402	Tolniki Małe	stajnia	2	21-151
403	Tolniki Małe	dom mieszkalny	3	21-149
404	Tolniki Małe	obora	5	21-137/2, 136/3
405	Tolniki Małe	stodoła	5	21-136/2
406	Tolniki Małe	dom mieszkalny	8	21-105/2, 106/4
407	Tolniki Małe	budynek gospodarczy	8	21-105/3, 105/2
408	Tolniki Małe	dom mieszkalny	9	21-117/2, 120/4
409	Tolniki Małe	dom mieszkalny	10	21-86, 89, 90
410	Tolniki Małe	chlew	10	21-86
411	Tolniki Małe	obora	10	21-91,92
412	Tolniki Małe	dom mieszkalny	12	21-69/1
413	Tolniki Małe	dom mieszkalny	13	21-68
414	Tolniki Małe	budynek gospodarczy	13	21-68
415	Tolniki Małe	dom mieszkalny	14	21-49
416	Tolniki Małe	dom mieszkalny	15	21-62/1, 63/3
417	Tolniki Małe	budynek gospodarczy	15	21-65, 66/1
418	Tolniki Małe	dom mieszkalny	19	21-52
419	Tolniki Małe	chlew	19	21-53
420	Tolniki Małe	obora	19	21-52
421	Tolniki Małe	kaplica		21-69/2
422	Tolniki Małe	krzyż przydrożny		21-143/2
423	Wanguty	ruina dworu	2	22-43/1, 43/11
424	Wanguty	dom mieszkalny	3	22-45
425	Wanguty	dom mieszkalny	7	22-20/3, 24/4

426	Wanguty	cmentarz ewangelicki		22-34/1
427	Widryny	dom mieszkalny	9	23-121/1
428	Widryny	dom mieszkalny	14	23-197/3, 198
429	Widryny	dom mieszkalny	18	23-237
430	Widryny	dom mieszkalny	19	23-223/2
431	Widryny	dom mieszkalny	21	23-213
432	Widryny	dom mieszkalny	24	23-159
433	Widryny	dom mieszkalny	27	23-254/3
434	Widryny	dom mieszkalny	28	23-250
435	Widryny	dom mieszkalny	29	23-163, 165/1
436	Widryny	cmentarz ewangelicki		23-99
437	Widryny	cmentarz ewangelicki z kaplicą		23-238
438	Wola	dom mieszkalny	11	24-11
439	Wola	budynek gospodarczy	11	24-11
440	Wola	budynek gospodarczy		24-3/3
441	Wola	budynek gospodarczy		24-3/3
442	Wola	budynek gospodarczy		24-3/3
443	Wola	cmentarz ewangelicki		24-5/4
444	Worplawki	dom mieszkalny	3	25-70/2, 71/1
445	Worplawki	droga brukowana	9	25-43/4
446	Worplawki	rządówka	9	25-101/1
447	Worplawki	budynek gospodarczy	10	25-100/6
448	Worplawki	budynek gospodarczy	12	25-34/1, 37/4
449	Worplawki	dwór	25	25-42/2
450	Worplawki	cmentarz ewangelicki		25-28
451	Wólka Ryńska	dwór	1	27-14/4
452	Wólka Ryńska	chlewnia	1	27-14/4
453	Wólka Ryńska	czworak	1	27-14/4
454	Wólka Ryńska	obora	1	27-14/4
455	Wólka Ryńska	spichlerz	1	27-14/4
456	Wólka Ryńska	stajnia/obora	1	27-14/4
457	Wólka Ryńska	stodoła	1	27-14/4
458	Wólka Ryńska	dom mieszkalny	4	27-7/2
459	Wólka Ryńska	park		27-14/1, 14/7, 14/8
460	Zawidy	dom mieszkalny	6	28-136
461	Zawidy	chlew	6	28-136
462	Zawidy	obora	6	28-136
463	Zawidy	stodoła	6	28-136
464	Zawidy	dom mieszkalny	9	28-96/3
465	Zawidy	dom mieszkalny	11	28-224
466	Zawidy	dom mieszkalny	12	28-225
467	Zawidy	dom mieszkalny	13	28-226
468	Zawidy	dom mieszkalny	22	28-210, 211/1
469	Zawidy	dom mieszkalny	32	28-260/1
470	Zawidy	budynek gospodarczy	32	28-264
471	Zawidy	dom mieszkalny	35	28-95/1
472	Zawidy	kapliczka		28-149
473	Zawidy	krzyż przydrożny		28-352
474	Zawidy	kaplica		28-415

Główną zasadą konserwatorską podczas planowania remontu obiektu zabytkowego jest wykonanie go przy użyciu materiałów historycznie uzasadnionych, z maksymalnym zachowaniem substancji zabytkowej i minimalną w nią ingerencją, tj. obowiązuje zasada kontynuacji tradycyjnych materiałów i technologii (*w zależności od konkretnego budynku – tj. kamień, cegła, drewno, szkło, dachówka ceramiczna w kolorze ceglano-czerwonym, blacha miedziana, cynkowa lub tytanowo-cynkowa, tynki, zaprawy i farby, które pozwolą na „oddychanie” muru*), charakterystycznych dla okresu powstania obiektu.

Takie rozpoznanie winno wynikać np. z badań archiwalnych (*źródeł ikonograficznych, fotograficznych, pisanych itp.*) lub badań konserwatorskich substancji zabytkowej obiektu (*dotyczy to głównie prac na elewacji, klatkach schodowych, piwnicach, werandach/balkonach, schodach, balustradach, bramach przejazdowych oraz wobec wszelkiej stolarki otworowej – okna i drzwi*).

Niedopuszczalne jest stosowanie ahistorycznych materiałów budowlanych np. stolarka otworowa wykonana z PCV, blacho dachówka/gont bitumiczny czy styropian/wełna do ocieplania zewnętrznego.

6.4 ZABYTKI RUCHOME

Na mocy art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytkiem ruchomym jest rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zabytek ruchomy jest wpisywany do rejestru na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku (art. 10 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub

nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej. Do rejestru nie wpisuje się zabytku wpisanego do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego (art. 11 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Na terenie gminy Reszel do szczególnie wartościowych obiektów należą wyposażenia kościoła farnego w Reszlu oraz kościoła i klasztoru w Świętej Lipce.

6.5 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE

Stanowiska archeologiczne są ważnym elementem krajobrazu kulturowego i stanowią podstawę wiedzy o najdawniejszych dziejach okolic Reszla. Środowisko kulturowe gminy zawiera zewidencjonowane stanowiska archeologiczne datowane od epoki pradziejowej do epoki nowożytnej. Stanowiska ewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski. Ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest jednak zbiorem zamkniętym i nie można wykluczyć, że w wyniku dalszej weryfikacji lub prowadzonych prac ziemnych uda się zidentyfikować nowe ślady osadnicze.

ZESTAWIENIE STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH Z TERENU GMINY RESZEL NA POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH AZP

AZP 17-67

Nr na obszarze	Miejscowość	
3	Kępa Tolnicka	13 Worpławki
4	Worpławki	14 Tolniki Małe
6	Worpławki	15 Tolniki Małe
7	Worpławki	16 Tolniki Małe
9	Tolniki Małe	19 Dębnik
12	Worpławki	20 Dębnik
		21 Tolniki Małe
		24 Tolniki Małe

- 25 Kępa Tolnicka
- 26 Tolniki Małe
- 28 Worpławki
- 29 Worpławki
- 30 Tolniki Małe

- 13 Reszel
- 14 Dębnik
- 15 Dębnik
- 16 Dębnik
- 17 Dębnik

AZP 17-68

Nr na obszarze	Miejscowość
1	Siemki
2	Siemki
3	Worpławki
4	Worpławki
5	Worpławki
10	Worpławki
27	Siemki
28	Siemki

- 18 Reszel
- 19 Dębnik
- 20 Reszel
- 21 Dębnik
- 22 Robawy
- 23 Robawy
- 24 Mnichowo
- 25 Robawy
- 26 Robawy
- 27 Mnichowo

AZP 18-67

Nr na obszarze	Miejscowość
1	Reszel
2	Reszel
3	Reszel
4	Reszel
5	Reszel
6	Reszel
7	Reszel
8	Reszel
9	Dębnik
10	Dębnik
11	Dębnik
12	Klewno

- 30 Dębnik
- 31 Dębnik
- 32 Dębnik
- 37 Zawidy
- 38 Zawidy
- 39 Zawidy
- 40 Zawidy
- 41 Mnichowo
- 42 Mnichowo
- 43 Robawy
- 44 Robawy
- 45 Mnichowo
- 46 Mnichowo
- 47 Mnichowo

48 Mnichowo	16 Klewno
51 Dębnik	17 Klewno
52 Dębnik	18 Robawy
54 Kępa Tolnicka	19 Święta Lipka
55 Kępa Tolnicka	20 Klewno
56 Mnichowo	21 Robawy
57 Wólka Ryńska	22 Robawy
58 Wólka Ryńska	23 Robawy
59 Dębnik	24 Robawy
61 Robawy	25 Robawy
62 Reszel	26 Robawy
63 Reszel	27 Wólka Ryńska
64 Reszel	28 Wólka Ryńska
66 Robawy	29 Wólka Ryńska

AZP 18-68

Nr na obszarze	Miejscowość
3	Siemki
4	Klewno
5	Klewno
6	Siemki
7	Siemki
8	Siemki
9	Pudwagi
10	Pieckowo
11	Pieckowo
12	Bertyny
13	Robawy
14	Klewno
15	Robawy

30 Klewno
31 Klewno
32 Klewno
33 Pieckowo
34 Klewno
35 Klewno
36 Klewno
37 Klewno
38 Klewno

AZP 18-69

Nr na obszarze	Miejscowość
16	Pudwagi

AZP 19-67

Nr na obszarze	Miejscowość
3	Leginy
5	Zawidy

6 Zawidy	18 Stąpławki
7 Zawidy	19 Stąpławki
8 Leginy	20 Stąpławki
9 Leginy	21 Staniewo
10 Leginy	22 Staniewo
11 Leginy	23 Stąpławki
12 Mnichowo	24 Stąpławki
13 Mnichowo	25 Staniewo
14 Mnichowo	26 Stąpławki
15 Robawy	27 Stąpławki

AZP 19-68

Nr na obszarze	Miejscowość	
1	Bezlądki	28 Staniewo
2	Robawy	29 Pilec
3	Widryny	30 Wólka Pilecka
4	Pasterzewo	31 Wólka Pilecka
5	Niewodnica	32 Wólka Pilecka
6	Niewodnica	33 Wólka Pilecka
7	Wólka Pilecka	35 Pilec
8	Pilec	36 Pilec
9	Pasterzewo	37 Pilec
10	Pilec	38 Pilec
11	Stąpławki	39 Pilec
12	Stąpławki	40 Pilec
13	Święta Lipka	41 Pasterzewo
14	Święta Lipka	42 Widryny
15	Święta Lipka	43 Widryny
16	Pilec	44 Widryny
17	Święta Lipka	45 Widryny
		46 Pasterzewo
		47 Robawy

48 Robawy

49 Robawy

50 Święta Lipka

51 Robawy

AZP 19-69

Nr na obszarze Miejscowość
1 Beżławki

15 Beżławki

16 Beżławki

17 Beżławki

18 Beżławki

19 Beżławki

20 Beżławki

21 Beżławki

22 Beżławki

23 Beżławki

24 Beżławki

25 Beżławki

26 Beżławki

56 Beżławki

AZP 20-67

Nr na obszarze Miejscowość
1 Leginy

2 Leginy

3 Leginy

4 Leginy

5 Leginy

AZP 20-68

Nr na obszarze Miejscowość
1 Śpigłówka

3 Śpigłówka

4 Widryny

5 Widryny

6 Widryny

7 Śpigłówka

8 Śpigłówka

6.6 ELEMENTY DZIEDZICTWA NIEMATERIALNEGO

UNESCO definiuje dziedzictwo niematerialne jako zwyczaje, przekaz ustny, wiedzę i umiejętności, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Ten rodzaj dziedzictwa jest przekazywany z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Jest to pojęcie trudno definiowalne w stosunku do konkretnych wytworów kultury, jednak jego waga dla lokalnej

społeczności jest ogromna, gdyż jest ono źródłem poczucia tożsamości i kulturowej ciągłości.

Dziedzictwo niematerialne obejmuje także przejawy zachowań kulturowych i ich wytworów, takie jak: tradycje i przekazy ustne (w tym język jako narzędzie przekazu), spektakle i widowiska, zwyczaje, obyczaje i obchody świąteczne, wiedzę o wszechświecie i przyrodzie oraz związane z nią praktyki, umiejętności związane z tradycyjnym rzemiosłem, lokalną kuchnią itp., obecne zwłaszcza w miejscowościach wiejskich gminy.

Znaczenie historyczne ma również herb Reszla, który przedstawia niedźwiedzia barwy brunatnej, wspinającego się po srebrnej lasce biskupiej (pastorał) ze złotą głowicą. Pole herbowe wypełnia wzór złożony z powtarzających się motywów stylizowanych żółdzi, zgrupowanych po cztery i ułożonych w grupy o kształcie liter "X", na ciemnozielonym tle. Obecna wersja jest zmodyfikowanym graficznie wariantem herbu używanego od XIV wieku, we wcześniejszych niedźwiedź barwy czarnej wraz z pastorałem umieszczony był na białym tle. Użycie w herbie pastorału ma symbolizować związek z kapitułą warmińską, do której przynależał Reszel i która dokonała lokacji miasta.

7. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY - ANALIZA SWOT

Dla potrzeb lepszej diagnozy stanu istniejącego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz w celu sformowania priorytetów działań władz samorządowych opracowano analizę SWOT słabych i mocnych stron gminy Reszel, a także szans i zagrożeń.

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Atrakcyjne położenie Gminy, sprzyjające rozwojowi turystyki• Bliskość miasta powiatowego – Kętrzyna• Bogata historia Gminy• Dobrze zachowany zabytkowy układ urbanistyczny Reszla• Interesujące obiekty zabytkowe – zamki, kościoły, dwory, parki• Zachowane obiekty sakralne oraz nekropolie o wysokiej wartości kulturowej• Utrzymanie w dobrym stanie większości obiektów sakralnych oraz obiektów użyteczności publicznej• Dobre pokrycie Gminy siecią szlaków turystycznych• Korzystna lokalizacja miasta Reszel w centrum obszaru Gminy, co wiąże się z jego dobrą dostępnością• Czystość środowiska• Wykorzystywanie funduszy unijnych przez władze Gminy• Zainteresowanie historią i kulturą regionu wśród władz Gminy• Odbywające się regularnie imprezy kulturalne• Lokalne tradycje i zwyczaje, kultywowane wśród mieszkańców gminy• Obecność sanktuarium w Świętej Lipce, przyciągającego tysiące pielgrzymów• Rozwinięta baza noclegowa (w tym agroturystyczna)• Często aktualizowana strona internetowa Gminy, zawierająca bogate informacje dotyczące historii i zabytków regionu	<ul style="list-style-type: none">• Zaniedbania w zakresie stanu technicznego części obiektów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków• Niemal całkowicie zdewastowana duża część zabytkowych cmentarzy ewangelickich• Niezbyt dobry stan dróg kołowych• Brak dostępności kolejowej• Niezbyt dobry stan zachowania części założeń dworsko-parkowych• Niewielkie zrozumienie społeczne dla problematyki ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego• Niezbyt duże środki w budżecie Gminy na wsparcie działań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego• Niewielka popularyzacja wiedzy z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego• Brak środków na prowadzenie dokładnych badań archeologicznych, architektonicznych i historycznych• Zbyt duża sezonowość turystyki

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie środków budżetowych Gminy na działania związane z ochroną zabytków • Pozyskiwanie wsparcia finansowego z wielu źródeł (w tym unijnych) na prace konserwatorskie zabytków • Uczestnictwo w programie Cittaslow, grupującym miasta stawiające na zrównoważony rozwój • Szersza promocja walorów kulturowych i przyrodniczych Gminy, przyciągająca turystów • Wzrastająca świadomość mieszkańców w zakresie poprawy estetyki miejscowości • Wzrost poszanowania dla obiektów posiadających walory historyczne • Tworzenie nowych projektów i produktów turystycznych w oparciu o istniejące zasoby • Opracowanie dokumentów takich jak Strategia Promocji Gminy, które przyczynią się do poprawy warunków życia ludności i stanu dziedzictwa kulturowego • Współpraca międzyregionalna oraz międzynarodowa (np. w zakresie dobrych praktyk) • Korzystanie ze wsparcia struktur takich jak np. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich • Zachowanie tożsamości regionalnej mieszkańców od edukacji szkolnej poprzez festyny, lokalne święta, konkursy itd. • Powstawanie i dalszy rozwój istniejących organizacji pozarządowych • Tworzenie systemu informacji turystycznej oraz jednolitej identyfikacji wizualnej obiektów zabytkowych • Komplementarność Programu Gminnego z Programem Opieki nad Zabytkami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • Degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzanie elementów nowej zabudowy nie nawiązujących do charakteru regionu • Zmiany w układach ruralistycznych związane z nową zabudową • Niewłaściwe działanie inwestycyjne lub ich brak, przyczyniające się do dalszej degradacji obiektów zabytkowych • Zła sytuacja finansowa wielu użytkowników obiektów zabytkowych • Niewłaściwe stosowanie nowych elementów budowlanych i technologii przy odnawianiu i remontach obiektów zabytkowych • Niezbyt skuteczna egzekucja prawna w zakresie samowoli budowlanych oraz dewastacji zabytków i środowiska • Zwiększony ruch turystyczny powodujący degradację środowiska naturalnego • Zanieczyszczenie środowiska związane ze zwiększoną liczbą pojazdów • Zanik tradycji i tożsamości regionalnych • Migracje ludności • Częste zmiany prawne w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego • Niestabilność finansów publicznych i przepisów z nimi związanych • Klęski żywiołowe (zwłaszcza powodzie) i inne zdarzenia losowe • Akty wandalizmu

8. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY RESZEL

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Reszel formułuje szereg długofalowych celów działań samorządu w zakresie opieki nad zabytkami gminnymi. Wyznaczone kierunki i zadania powstały w oparciu o konsultacje z władzami gminy i uwzględniają specyfikę dziejów gminy, charakter jej dziedzictwa kulturowego oraz są zgodne z celami wyznaczonymi w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

W związku z dużą atrakcyjnością turystyczną terenów gminy Reszel, w celu jak największej przydatności niniejszego dokumentu dla potrzeb rozwoju turystyki w wymienionych tu założeniach postawiono przede wszystkim na realność poszczególnych działań i uwzględniono wyznaczone wcześniej kierunki rozwoju gminy. Dzięki temu istnieją możliwości realizacji poniższych priorytetów w najbliższym horyzoncie czasowym.

CEL GŁÓWNY 1 - BUDOWANIE MARKI NA ARENIE KRAJOWEJ I MIĘDZYNARODOWEJ W OPARCIU O BOGACTWO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Cel szczegółowy 1.1 Rozwój produktów turystycznych opartych na walorach dziedzictwa kulturowego

Działania:

- Rozwijanie istniejących produktów turystycznych opartych na szlakach turystycznych, kulturowych lub ścieżkach edukacyjnych

- Tworzenie nowych produktów, ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjnych form turystyki bądź aktywności mogących przyciągnąć turystów
- Organizacja lub kontynuacja organizacji imprez masowych, związanych z lokalnym zasobem zabytkowym i kulturalnym
- Organizacja imprez lokalnego zasięgu, przybliżających mieszkańcom Gminy i regionu wartości historyczne Gminy
- Postawienie na innowacyjność projektów w celu wyróżnienia się spośród miast konkurencyjnych

Cel szczegółowy 1.2 Wykorzystanie Internetu i multimediów w celu nowoczesnej promocji walorów zabytkowych

Działania:

- Stworzenie osobnej witryny internetowej poświęconej tematyce zabytkowej i kulturalnej, ewentualnie dbanie o aktualizację strony Gminy, jednakże koniecznie przy zachowaniu odpowiedniej czytelności przekazu
- Wykorzystanie nowoczesnych technologii dostępnych w profesjonalnych serwisach, takich jak Google Earth, Panoramio, Google StreetView i innych, umożliwiających np. wirtualne spacery po najciekawszych miejscach
- Stworzenie systemu informacji przestrzennej z warstwą informacyjną na temat obiektów zabytkowych wchodzących w skład Gminnej Ewidencji Zabytków oraz udostępnienie go na forum publicznym
- Opracowanie interaktywnej mapy dziedzictwa kulturowego Gminy
- Kontynuacja komunikacji internetowej poprzez korzystanie z serwisów Facebook, YouTube i innych form interakcji

Cel szczegółowy 1.3 Wzrost popularności wśród turystów z zagranicy

Działania

- Stworzenie pełnowartościowych wersji językowych serwisów gminnych poświęconych najcenniejszym zabytkom (angielski, rosyjski, niemiecki)
- Wykorzystanie aspektów związanych ze znanymi postaciami obcych narodowości z historii regionu
- Opracowanie wielojęzycznych tablic informacyjnych w wybranych punktach Gminy
- Utrzymywanie jak najwyższej jakości obsługi turysty zagranicznego w punktach informacji turystycznej

Cel szczegółowy 1.4 Promocja na forum krajowym i zagranicznym

Działania:

- Walory zabytkowe i kulturowe jednym z podstawowych elementów strategii promocji Gminy na różnego rodzaju targach, sympozjach i konferencjach
- Uzyskanie wiodącej roli w realizacji wspólnych działań marketingowych dla całego regionu, mających na celu kreację nowych produktów, wykorzystujących potencjał powiatu i okolicznych miejscowości
- Nawiązywanie współpracy w zakresie dobrych praktyk w ramach partnerstwa zagranicznego
- Udziały w konkursach na najlepiej zadbane zabytki, najciekawszy produkt turystyczny itp.
- Współpraca z mediami, zarówno tradycyjnymi, jak i internetowymi

Cel szczegółowy 1.5 Wykorzystanie uczestnictwa w międzynarodowej sieci miast Cittaslow

Działania:

- Realizacja postulatów „slow city”, wpływających na poprawę atrakcyjności turystycznej Miasta Reszla
- Uczestnictwo w wymianie dobrych praktyk pomiędzy członkami sieci Cittaslow w zakresie rewaloryzacji obiektów zabytkowych
- Promocja Reszla na regularnie organizowanych przez Cittaslow sympoziach, konferencjach, targach itp.

CEL GŁÓWNY 2 - DBAŁOŚĆ O ZACHOWANIE ISTNIEJĄCYCH WALORÓW ZABYTKOWYCH

Cel szczegółowy 2.1 Organizacja zasad wsparcia dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych

Działania:

- Przeznaczanie środków finansowych z budżetu Gminy na najcenniejsze obiekty zabytkowe
- Wspieranie z budżetu działań ratunkowych przy obiektach w najgorszym stanie technicznym
- Realizacja postulatów dotyczących obiektów zabytkowych zawartych w Lokalnym Programie Rewitalizacji
- Współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków przy identyfikacji celów

Cel szczegółowy 2.2 Bezpośrednie wsparcie dla rewaloryzacji obiektów zabytkowych z budżetu Gminy

Działania:

- Poprawa stanu zachowania cmentarza komunalnego w Reszlu poprzez przeznaczenie środków budżetowych na odnowę ogrodzenia oraz uporządkowanie alejek cmentarnych – inwestycja przewidziana na lata 2014-2015
- Odnowa obiektów użyteczności publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem rewitalizacji Domu Kultury – inwestycja przewidziana na lata 2014-2015

Cel szczegółowy 2.3 Odpowiednia ekspozycja i promocja najcenniejszych obiektów

Działania:

- Stworzenie jednolitego systemu identyfikacji wizualnej w postaci oznaczeń, tablic, drogowych znaków itp.
- Publikowanie folderów, ulotek oraz innych materiałów przybliżających zasoby historyczne Gminy mieszkańcom i turystom
- Atrakcyjne przedstawianie obiektów za pomocą iluminacji, tworzenia punktów widokowych, prezentacji multimedialnych lub muzycznych

Cel szczegółowy 2.4 Dbalność o ład przestrzenny i krajobraz kulturowy w Gminie

Działania:

- Ścisłe powiązanie działań przy obiektach zabytkowych z dokumentami planistycznymi Gminy, w tym z Lokalnym Programem Rewitalizacji
- Ogrodzenie i alejki starego cmentarza komunalnego
- Odpowiednia konserwacja zabytkowej zieleni, stanowiącej krajobraz kulturowy

- Bieżąca pielęgnacja cmentarzy, miejsc kultu i miejsc pamięci
- Rozszerzanie zasobu dziedzictwa kulturowego Gminy, m.in. poprzez regularną aktualizację Gminnej Ewidencji Zabytków, inwentaryzację obiektów małej architektury, cmentarzy itp.
- Przeprowadzanie niezbędnych badań archeologicznych

Cel szczegółowy 2.5 Określanie warunków współpracy z właścicielami obiektów zabytkowych

Działania:

- Przekazywanie właścicielom i dysponentom obiektów zabytkowych informacji o możliwościach pozyskiwania dodatkowego wsparcia finansowego (zwłaszcza z funduszy europejskich)
- Podjęcie działań w celu znalezienia użytkowników dla zdegradowanych obiektów zabytkowych
- Prowadzenie na stronie internetowej Gminy oferty inwestycyjnej w stosunku do obiektów zabytkowych
- Okresowe przeglądy zabezpieczeń obiektów zabytkowych zgodnie z Gminnym Programem Ochrony Zabytków na Wypadek Konfliktu Zbrojnego i Sytuacji Kryzysowych

Cel szczegółowy 2.6 Edukacja społeczeństwa w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego

Działania:

- Wspieranie działalności organizacji pozarządowych związanych z historią i kulturą, placówek muzealnych, galerii, bibliotek oraz innych instytucji kultury
- Organizacja spotkań, mających na celu upowszechnienie wiedzy na temat lokalnego dziedzictwa kulturowego

- Wprowadzenie do systemu edukacji szkolnej i przedszkolnej elementów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego swojego regionu
- Obejmowanie przez Władze patronatem honorowym działań społecznych, których dochód przeznaczony jest na potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego (zbiórki, akcje społeczne, loterie i inne)

Należy zwrócić też uwagę na wartość historyczną obiektów, znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków. Celem podstawowym Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami jest zachowanie substancji zabytkowej, jednak nie wyklucza to całkowicie zastosowania nowocześniejszych technologii lub materiałów budowlanych. Jednakże wszelkie niekontrolowane przebudowy mogą skutkować nieodwracalną utratą walorów zabytkowych poszczególnych budynków, stąd dla obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Reszel przyjęto następujące ustalenia odnośnie:

1. Wymiany stolarki otworowej,

- tylko materiał historyczny tj. okna drewniane w budynkach z odtworzeniem podziałów i dekoracji. Dopuszczalna zmiana konstrukcji okien skrzynkowych na jednoramową, w uzasadnionych przypadkach dekapitalizacji okien;
- w przypadku wymiany stolarki drzwiowej stosować zasadę odtworzenia materiału, konstrukcji, podziałów, artykulacji (dekoracji);

2. Wymiany pokrycia dachowego

- tylko dachówka ceramiczna (holenderka, zakładkowa, karpiówka etc.) w układzie i na wzór istniejącej w obiekcie. W przypadku katastrofy budowlanej, konieczności doraźnego zabezpieczenia przed pogarszaniem się stanu zachowania i stanu technicznego więźby i pokrycia, dopuszczenie na czas określony tymczasowego zabezpieczenia (nie dłużej niż do 10 lat) pokrycia np. gontem bitumicznym, blachą, blachodachówką (kolor ceglasty, matowy). Wymagana uprzednio dokumentująca ten fakt opinia

techniczna (np. wskazująca konieczność remontu więźby – określająca jak i czym, zawierająca adnotację o konieczności tymczasowego położenia innego pokrycia dachu.

- docelowo należy stosować dachówkę i remontować więźby dachowe.

3. Ocieplenia budynków

- ze względu na wysoki walor krajobrazowy obiektów i zespołów, dokumentujących wartości historyczne i kulturowe regionu, jednostkowo posiadających skromny walor artystyczny i naukowy, nie dopuszcza się stosowania dociepleń lekkich, zewnętrznych ścian, elewacji wykonanych z cegły licowej (ceramicznej, silikatowej), kamienia, drewna oraz wątków mieszanych tj. kamienno-ceglanych, muru pruskiego, etc.,
- dopuszcza się stosowanie dociepleń lekkich, na zewnętrznych elewacjach tynkowanych, pozbawionych detalu architektonicznego (gzymsów, opasek, dekoracji sztukatorskich, elementów drewnianych etc.), pod warunkiem odtworzenia struktury, faktury i kolorystyki oryginalnego, historycznego tynku.
- Ewentualnie w przypadku gdy występuje tylko prosty gzyms podokapowy – odtworzyć gzyms podokapowy, z jego profilowaniem, odsadzeniem od lica ściany etc.

9. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania opisane w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami dla Gminy Reszel powinny być realizowane poprzez wspólne działania władz samorządowych, Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Powiatowego Urzędu Pracy, właścicieli oraz zarządców obiektów, parafie, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia, w ramach posiadanych przez te jednostki kompetencji, praw i obowiązków wynikających z obowiązujących przepisów prawnych.

Ze strony Gminy Reszel zadania będą wykonywane bądź wspierane przez gminne jednostki organizacyjne (szkoły, przedszkola, gminne placówki kultury – np. biblioteka) oraz przez Urząd Gminy w ramach zadań własnych, poprzez istniejące i planowane instrumenty:

- prawne (np. poprzez uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów o wartościach artystycznych i zabytkowych, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wykonywanie decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków),
- finansowe (np. udzielanie dotacji na prace remontowe, konserwatorskie i prace budowlane przy zabytkach, środki budżetowe na zadania własne z przeznaczeniem na remonty i modernizacje zabytków będących własnością Gminy, korzystanie z programów uwzględniających dofinansowanie z środków zagranicznych, nagrody, ulgi finansowe),
- społeczne (działania stymulujące np. w zakresie edukacji, promocji, informacji, działań sprzyjających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami oraz rozwojem turystyki),

- kontrolne (m.in. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego – gminnej ewidencji zabytków),
- koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z gminami sąsiednimi, ośrodkami naukowymi i akademickimi, związkami wyznaniowymi)

10. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na mocy art.87 ust.1 i ust.5 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* Gminny Program Opieki nad Zabytkami jest sporządzany na okres 4 lat, co 2 lata wójt (burmistrz, prezydent) sporządza sprawozdanie z jego realizacji, które przedstawia Radzie Gminy (Miasta). Wskazane jest aby sprawozdania z realizacji Programu były przekazywane do wiadomości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Sprawozdanie powinno określać poziom realizacji gminnego programu oraz efektywność wykonania planowanych zadań, w tym m.in. poziom (w % bądź liczbach):

- wydatków budżetu Gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami,
- wartość finansową wykonanych/dofinansowanych prac remontowo-konserwatorskich przy zabytkach,
- liczba obiektów poddanych tym pracom,
- poziom (w %) objęcia terenu Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- liczba wniosków o wpis do rejestru zabytków obszarów, obiektów i zespołów zabytkowych,
- liczba utworzonych szlaków turystycznych,
- liczba wydanych wydawnictw, liczba szkoleń, imprez związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego itd.
- liczba osób zatrudnionych w agroturystyce i dziedzinach związanych z ochroną zabytków,
- ilość zabytków oznakowanych znakiem błękitnej tarczy.

11. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Niniejszy rozdział wskazuje możliwości w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków ze źródeł pozabudżetowych. Należy jednak stwierdzić, iż ważne jest, aby gminy również z własnej inicjatywy podjęły próbę wygospodarowania w swoich budżetach środków w rozdziale 92120 - Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami.

Jest to o tyle istotne, iż duża część źródeł zewnętrznych wymaga zapewnienia wkładu własnego we współfinansowanych przez nie projektach. Regularne zabezpieczanie środków z budżetu gminy pozwoli na podjęcie powolnych, ale systematycznych kroków w kierunku ratowania kolejnych obiektów dziedzictwa kulturowego.

Podstawową zasadę finansowania zadań z zakresu opieki nad zabytkami określa *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami zawartymi w rozdziale 7 w/w Ustawy, obowiązek sprawowania opieki nad zabytkami, w tym finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku spoczywa na osobie fizycznej lub jednostce organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do zabytku. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej w/w tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest jej zadaniem własnym.

Źródła zewnętrznego finansowania można podzielić następująco:

Źródła krajowe:

- dotacje ministra kultury oraz programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- dotacje wojewódzkiego konserwatora zabytków
- dotacje wojewódzkie
- dotacje powiatowe
- dotacje gminne
- inne źródła

Źródła zagraniczne:

- źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych (wyczerpane)
- źródła pozaunijne - Mechanizm Norweski i Fundusz EOG

11.1 ŹRÓDŁA KRAJOWE

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH, RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ MINISTRA WŁAŚCIWEGO DS. KULTURY ORAZ PROGRAMY OPERACYJNE MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Ogłaszane decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego programy operacyjne stanowią podstawę ubiegania się o środki ministerialne na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze. Programy operacyjne określają: cele, zadania, typy projektów, alokację finansową, uprawnionych wnioskodawców, tryb naboru i wyboru wniosków, kryteria oceny, zobowiązania wnioskodawców, wskaźniki monitoringu. Przy ocenie wniosków branych jest pod uwagę wiele kryteriów, m.in.: wartość merytoryczna, zakorzenienie w tradycji, zasadność realizacji projektu, wiarygodność organizatora, efektywność wykorzystania środków. Programy są ogłaszane rokrocznie, z reguły w kilku priorytetach.

Celem Programu „Dziedzictwo kulturowe” jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej.

Program „Dziedzictwo kulturowe” składa się z następujących priorytetów:

a. Ochrona zabytków

Strategicznym celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Kluczowe dla realizacji celów priorytetu są zadania prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku. W ramach priorytetu dofinansowania nie mogą zaś uzyskać projekty zakładające adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich znaczącą rekonstrukcję. W pierwszej kolejności wsparcie otrzymywać będą obiekty najbardziej zagrożone oraz zabytki najcenniejsze – wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO, uznane za Pomniki Historii oraz te, posiadające wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Biorąc pod uwagę fakt, że priorytet ma charakter ogólnopolski, szczególny nacisk kładziony jest też na projekty uwzględniające rolę zabytków w rozwoju turystyki. Dlatego istotnym celem priorytetu jest kierowanie pomocy dla cennych obiektów położonych na terenach uboższych gospodarczo i turystycznie, czego efektem będzie zwiększenie dostępności do zabytków, podniesienie atrakcyjność regionów i wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

Mimo że określone regulaminem zasady dopuszczają możliwość całkowitego finansowania zadania, to wsparcie takie będzie można otrzymać tylko w szczególnych przypadkach, gdy zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną i naukową, wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub gdy stan zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac. Istotnym elementem brany pod uwagę przy ocenie organizatorów będzie ich doświadczenie, podejmowanie w przeszłości działań zmierzających do zabezpieczenia obiektu zabytkowego oraz umiejętność pozyskiwania innych niż ministerialne środków na realizację zadania, a także zdolność do maksymalnego wykorzystania w przyszłości potencjału dofinansowanej inwestycji. Kluczowym efektem działań realizowanych w ramach priorytetu winno być stworzenie trwałych podstaw dla harmonijnego funkcjonowania obiektów zabytkowych we współczesnym, podlegającym dynamicznym, nierzadko nieodwracalnym zmianom otoczeniu. Dzięki realizacji

nakreślonych wyżej celów obiekty zabytkowe, zachowując status materialnych świadectw minionych wieków, pozostaną integralną, pełnoprawną częścią czasów obecnych i przyszłych.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

1. Prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowanych do przeprowadzenia w roku udzielenia dofinansowania;
2. Prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzonych w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków).
3. W przypadku zadań określonych w ust. 1 można ubiegać się wyłącznie o dofinansowanie kosztów określonych w art. 77. ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r., Nr 162, poz. 1568, z późn. zm.).
4. Do priorytetu nie kwalifikują się zadania, które są współfinansowane ze środków europejskich.

Uprawnieni wnioskodawcy

1. O dofinansowanie w ramach priorytetu mogą ubiegać się podmioty prawa polskiego - osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne, będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające taki zabytek w trwałym zarządzie.
2. W przypadku zadań określonych w § 1 ust. 1 pkt. 2 regulaminu tego priorytetu o dofinansowanie ubiegać mogą się wyłącznie wnioskodawcy, których działalność nie jest finansowana ze środków publicznych.
3. O dofinansowanie w ramach priorytetu nie mogą ubiegać się państwowe instytucje kultury, publiczne szkoły oraz uczelnie wyższe, uczelnie artystyczne oraz inne podmioty, o których mowa w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Tryb naboru: do 30 listopada br. i 31 marca następnego. Nabory listopadowe zazwyczaj wyczerpują alokację na dany rok

1. Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 25 000,00 zł.
2. W szczególnych przypadkach minister może przyznać dofinansowanie w kwocie niższej od minimalnej kwoty wnioskowanej.
3. Dofinansowanie, zgodnie z art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych.
4. W przypadkach określonych w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, dofinansowanie może być udzielone w kwocie do 100% nakładów koniecznych.
5. Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych zobowiązany jest umieścić we wniosku stosowną informację na ten temat wraz z uzasadnieniem. Wniosek nie zawierający takiego uzasadnienia zostanie odrzucony jako błędny formalnie.

Na podstawie art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;

9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt. 7-15;
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

UWAGA - sporządzenie ekspertyz, badań, dokumentacji, programów lub projektów stanowi koszty kwalifikowane jedynie w przypadku, gdy są częścią prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, bądź wynikają z prowadzonych prac i są wykonywane po dacie podpisania umowy o dotację.

b. Ochrona zabytków archeologicznych

Strategicznym celem priorytetu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeologicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych. Cel ten został sformułowany w oparciu o fundamentalną dla ochrony dziedzictwa kulturowego zasadę zrównoważonego rozwoju, która dopuszcza inwazyjne metody badawcze jedynie w ostateczności, gdy stanowisko (zabytek archeologiczny) narażone jest na bezpośrednie zniszczenie spowodowane oddziaływaniem przyrodniczym, bądź działaniami człowieka.

Stąd zadaniem priorytetu jest wspieranie i promocja badań prowadzonych metodami niedestrukcyjnymi, wykorzystującymi techniki tradycyjne oraz nowoczesne osiągnięcia techniczne, a także publikacja ich wyników. Nie będą natomiast wspierane projekty, które prowadzą do niszczenia stanowisk archeologicznych (np. poprzedzające rekonstrukcje na stanowisku archeologicznym).

Ze względu na rozległość, różnorodność, a zwłaszcza nieodnawialność zasobów tworzących dziedzictwo archeologiczne oraz złożoność procesów związanych z jego badaniem i ochroną, kluczowe dla właściwej realizacji celów priorytetu jest nie tylko zachowanie wysokiej wartości naukowej i poznawczej prowadzonych działań, lecz również przestrzeganie w trakcie ich realizacji określonych norm międzynarodowych, wskazanych w Europejskiej konwencji o ochronie dziedzictwa archeologicznego (Konwencja Maltańska) i Międzynarodowej Karcie Ochrony i Zarządzania Dziedzictwem Archeologicznym ICOMOS (Karta Lozańska). Zadania finansowane z ramach priorytetu powinny być realizowane zgodnie z tymi zasadami. Szczególnie istotne jest upowszechnianie wyników badań już zakończonych, które do tej pory nie doczekały się opracowania i publikacji, stąd projekty podejmujące takie zagadnienia będą wyżej oceniane.

Biorąc pod uwagę fakt, że istotnym czynnikiem, umożliwiającym skuteczną realizację projektów o wyżej nakreślonym profilu, jest stabilność finansowa i organizacyjna, w ramach priorytetu rozszerzony zostaje zakres finansowania zadań w trybie wieloletnim, a suma dofinansowań udzielanych w tym trybie może wynieść do 40% budżetu priorytetu.

Wsparcie finansowe udzielane będzie tym projektom, których autorzy, dysponując niezbędnym doświadczeniem oraz zapleczem organizacyjnym i naukowym, gwarantują stabilność działania oraz wysoki poziom kadry odpowiedzialnej za realizację podjętych zamierzeń merytorycznych.

Zasadniczym efektem działań finansowanych w ramach priorytetu powinno być upowszechnienie w środowisku naukowym i konserwatorskim wyników przeprowadzonych dotychczas badań, co pozwoli na wykorzystanie ich do świadomej i zrównoważonej ochrony dziedzictwa. Równoległe działania te powinny rozwijać świadomość społeczną, zarówno jeśli chodzi o wartość dziedzictwa archeologicznego, jak i potrzebę jego zachowania i ochrony, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań, służących ochronie dziedzictwa archeologicznego na terenie Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) ewidencja i inwentaryzacja zabytków archeologicznych metodą badań powierzchniowych, w tym kontynuacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski oraz weryfikacja badań dotychczasowych;
- 2) nieinwazyjne badania archeologiczne, nie związane z planowanymi bądź realizowanymi inwestycjami, wykorzystujące nowoczesne metody i sprzęt;
- 3) opracowanie, wraz z obowiązkową publikacją książkową, wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

W przypadku wyników archeologicznych badań poprzedzających inwestycje, dofinansowane mogą być wyłącznie koszty opracowania redakcyjnego i publikacji książkowej oraz ewentualnych dodatkowych analiz, które nie zostały wykonane w ramach umowy z inwestorem.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać się mogą następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury;
- 2) państwowe instytucje kultury;

- 3) organizacje pozarządowe;
- 4) publiczne uczelnie akademickie;
- 5) niepubliczne uczelnie akademickie;
- 6) podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

1. Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 30 000 zł.
2. W szczególnych przypadkach minister może przyznać dofinansowanie w kwocie niższej od minimalnej kwoty wnioskowanej.
3. Maksymalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi 200 000 zł oraz nie może przekraczać 85% budżetu przedstawionego we wniosku.

Wnioskodawca może ubiegać się o dofinansowanie zadania na okres dwóch kolejnych lat. Zadania dwuletnie muszą spełniać następujące warunki:

- 1) wnioskodawca przedstawia w formularzu wniosku odrębne kosztorysy i harmonogramy na każdy rok realizacji zadania;
- 2) w każdym roku realizacji zadania obowiązują wymagania odnośnie minimalnej i maksymalnej kwoty dofinansowania wnioskowanego na dany rok realizacji, określone w § 14 ust. 1 i ust. 3 regulaminu priorytetu;
- 3) w każdym roku realizacji zadania obowiązują wymagania odnośnie procentowego udziału dofinansowania ministra w stosunku do rocznego budżetu zadania określone w § 14 ust. 3 regulaminu priorytetu, z zastrzeżeniem § 14 ust. 7-9 .

W przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku, określona zostaje całościowa kwota dofinansowania wraz z podziałem na każdy rok realizacji.

Koszty kwalifikowane:

1. Honoraria i wynagrodzenia:

- wykonawców badań, dokumentacji, konserwacji i analiz specjalistycznych,
- autorów tekstów i opracowań,
- redaktorów, tłumaczy i recenzentów tekstów do publikacji.

2. Zakup usług związanych z realizacją zadania:

- analizy i badania specjalistyczne, np. metalograficzne, dendrologiczne,
- wykonanie dokumentacji, także w formie cyfrowej (np. modele 3D, skany),
- konserwacja zabytków ruchomych,
- wykonanie zdjęć lotniczych,
- badania nieinwazyjne, np. geomagnetyczne, elektrooporowe

3. Koszty związane z publikacją, w tym:

- projekt, skład, łamanie, druk,
- opracowanie fotografii i ilustracji,
- tłoczenie płyt,
- publikacja w internecie.

4. Organizacja realizacji zadania, w tym:

- wynajęcie sprzętu niezbędnego do wykonania badań,
- zakup map niezbędnych do realizacji zadania,
- zakup niezbędnych materiałów biurowych,
- koszty transportu i wyjazdów w teren (z wyłączeniem noclegów),
- koordynacja zadania,
- obsługa finansowo-księgową (nie dotyczy instytucji kultury oraz uczelni).

5. Promocja zadania, w tym: ogłoszenia w mediach i internecie, ulotki i broszury reklamowe, organizacja wystaw, spotkań i konferencji (ale nie udział w konferencjach organizowanych przez inne podmioty).

Koszty promocji nie powinny przekraczać 10% budżetu zadania.

d. Rozwój infrastruktury kultury – Infrastruktura kultury

Celem Programu „Rozwój infrastruktury kultury” jest wsparcie infrastruktury i poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, szkół i uczelni artystycznych oraz domów kultury.

Celem priorytetu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze.

Od wielu lat sytuacja podmiotów działających w sferze kultury ukazuje ogromne potrzeby wsparcia finansowego, które umożliwi ich modernizację i rozwój, a także zwiększenie dostępu i podniesienie atrakcyjności oferty kulturalnej. Strategicznym celem priorytetu jest zatem stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze. Katalog działań priorytetu, obejmujący prace budowlane, zakup wyposażenia niezbędnego dla realizacji celów statutowych, czy sporządzanie dokumentacji technicznej, daje możliwość finansowania zadań generujących istotne zmiany jakościowe, w zakresie sprawności i efektywności funkcjonowania zaplecza materialno-technicznego, podmiotów objętych priorytetem.

Ze względu na zróżnicowany stan infrastruktury w tym sektorze założenia priorytetu dopuszczają finansowanie różnorodnych zadań. Szczególnie istotne są: poprawa stanu infrastruktury kultury zwiększająca dostęp do oferty kulturalnej i podnosząca jej atrakcyjność, działania przyczyniające się do faktycznego zwiększenia potencjału instytucji kultury, dostosowanie do standardów europejskich, wzrost konkurencyjności podmiotu, wzmocnienie działalności o charakterze ponadregionalnym. Konieczne jest także wspieranie zadań o charakterze

interwencyjnym, likwidujących skutki zdarzeń losowych, klęsk żywiołowych lub związanych z prowadzeniem wieloletnich inwestycji, wdrażaniem działań zapewniających niezbędne warunki do prowadzenia działalności kulturalnej.

Biorąc pod uwagę fakt, że istotnym czynnikiem umożliwiającym skuteczną realizację projektów, o wyżej nakreślonym profilu, jest stabilność finansowa i organizacyjna, zostaje wprowadzona w ramach priorytetu możliwość finansowania zadań w trybie wieloletnim, a suma dofinansowań udzielanych w tym trybie może wynieść do 40% budżetu priorytetu w danym roku budżetowym. Wsparcie finansowe kierowane będzie do podmiotów, których zadania powstaną w oparciu o stabilne źródła finansowania, przy założeniu, że autorzy projektów gwarantują konsekwentną realizację podjętych działań, a inwestycje wpiszą się w ich kompleksowe plany rozwoju. Istotnym kryterium oceny projektów będą zarówno korzyści, wynikające z realizacji zadania na tle potrzeb podobnej grupy wnioskodawców, jak i zdolność do prowadzenia działań inwestycyjnych oraz dotychczasowa działalność kulturalna w okresie 2 ostatnich lat.

Inwestycje w zakresie poprawy infrastruktury, poprzez tworzenie przyjaznej i nowoczesnej bazy technicznej, powinny przyczynić się do zwiększenia efektywności działalności instytucji kultury oraz wzrostu uczestnictwa w kulturze.

1. W ramach priorytetu można ubiegać się o dofinansowanie następujących zadań inwestycyjnych służących prowadzeniu działalności kulturalnej:

- 1) budowa, roboty budowlane, przebudowa, remont wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych i wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej;
- 2) zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej, w tym zakup instrumentów muzycznych;
- 3) przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji, w tym projektów architektonicznych, studiów wykonalności, analizy oddziaływania na środowisko;
- 4) zadania dotyczące budowy, rozbudowy i przebudowy obiektów budowlanych wraz z zakupem niezbędnych urządzeń budowlanych, współfinansowanych w ramach programów europejskich.

O dofinansowanie w ramach priorytetu ubiegać mogą się następujące podmioty prawa polskiego:

- 1) samorządowe instytucje kultury - z wyjątkiem domów kultury, centrów kultury oraz ośrodków kultury;
- 2) państwowe instytucje kultury;
- 3) jednostki samorządu terytorialnego - z wyjątkiem sytuacji, gdy występują o dofinansowanie jako organy prowadzące domy kultury, centra kultury oraz ośrodki kultury;
- 4) organizacje pozarządowe;
- 5) kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

1. Minimalna kwota wnioskowanego dofinansowania wynosi:

- 1) 50 000 zł - w przypadku zadań określonych w §1 ust. 1 pkt. 2 i pkt. 3 regulaminu priorytetu;
- 2) 300 000 zł - w przypadku zadań określonych w §1 ust. 1 pkt. 1 i pkt. 4 regulaminu priorytetu.

2. W szczególnych przypadkach minister może przyznać dofinansowanie w kwocie niższej od minimalnej kwoty wnioskowanej.

3. Wnioskowane dofinansowanie nie może przekraczać:

- 1) 75% budżetu przedstawionego we wniosku w przypadku zadań o kwocie wnioskowanego dofinansowania nie wyższej niż 3 000 000 zł;
- 2) 50% budżetu przedstawionego we wniosku w przypadku zadań o kwocie wnioskowanego dofinansowania wyższej niż 3 000 000 zł.

Koszty kwalifikowane:

Budowa, roboty budowlane, przebudowa i remont obiektu budowlanego na cele działalności kulturalnej i edukacyjnej w zakresie kultury – koszty prac wykonywanych w obiektach lub koszty adaptacji obiektów, służących poprawie warunków ich funkcjonowania, tj. • budowa – wykonanie obiektu budowlanego w określonym miejscu, a także odbudowa, rozbudowa, nadbudowa obiektu budowlanego;

- roboty budowlane – prowadzenie prac polegających na budowie, przebudowie, montażu, remoncie lub rozbiórce obiektu budowlanego;
- przebudowa (modernizacja) – wykonanie robót budowlanych, w wyniku których następuje zmiana parametrów użytkowych lub technicznych istniejącego obiektu budowlanego;
- remont – wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego, przy czym możliwe jest stosowanie wyrobów budowlanych innych, niż użyto w stanie pierwotnym. Dopuszcza się prace remontowe polegające na bieżącej konserwacji i wykończeniu obiektu (malowanie ścian, cyklinowanie podłóg);
- urządzenia budowlane – wyposażenie obiektu budowlanego w urządzenia techniczne zapewniające możliwość użytkowania obiektu, jak: przyłącza, urządzenia instalacyjne, w tym służące oczyszczaniu lub gromadzeniu ścieków, a także place postojowe, ogrodzenia;
- przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do realizacji planowanych prac – koszty opracowań/projektów dokumentacji branżowej, w tym także projekty aranżacji wnętrz;
- nadzór inwestorski/autorski – kontrola obiektów i procesów budowlanych;
- koszty związane z przeprowadzeniem postępowania przetargowego;
- koszty transportu.

Zakup wyposażenia na potrzeby działalności kulturalnej, w tym zakup instrumentów muzycznych – koszty zakupu środków trwałych służących wielokrotnemu wykorzystaniu takich jak:

- instrumenty i akcesoria muzyczne;
- sprzęt komputerowy i oprogramowanie;
- urządzenia biurowe;
- meble;
- systemy zabezpieczające przed kradzieżą/włamaniem;
- sprzęt/system nagłośnieniowy, oświetleniowy, multimedialny;
- wyposażenie pracowni specjalistycznych, np. pracowni plastycznych (sztalugi, antyramy, piece ceramiczne, koła garncarskie itp.), muzycznych, baletowych, krawieckich, scenograficznych, fotograficznych (aparaty fotograficzne, obiektywy, lampy, statywy, akcesoria ciemniowe itp.), filmowych, multimedialnych (tablice interaktywne, sprzęt audio-video, komputerowy, czytniki, tablety, oprogramowanie itp.), sal wystawowych (gabloty, systemy ekspozycyjne, manekiny itp.); sal teatralnych i kinowych (fotele teatralno-kinowe, kurtyny, żaluzje, rolety, wyposażenie audio-video, rampy oświetleniowe, zaplecze techniczne itp.);
- środki transportu służące działalności kulturalnej;
- specjalistyczny sprzęt umożliwiający osobom niepełnosprawnym dostęp do oferty kulturalnej;
- montaż zakupionego sprzętu lub wyposażenia;
- transport zakupionego wyposażenia.

Przygotowanie dokumentacji technicznej niezbędnej do prowadzenia inwestycji – koszty wykonania projektów architektonicznych, studium wykonalności, analiz oddziaływań na środowisko.

Budowa, rozbudowa i przebudowa obiektów budowlanych, wraz z zakupami niezbędnych urządzeń budowlanych, współfinansowanych w ramach programów europejskich – współfinansowanie kosztów niekwalifikowanych projektów budowy i

przebudowy obiektów służących działalności kulturalnej ze środków europejskich, mających podpisane umowy na dofinansowanie projektu, które są kosztami objętymi niniejszym programem jak przypadku zadań określonych w §1 ust. 1 pkt. 1 regulaminu priorytetu.

PROMESA MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Szczególnym rodzajem ministerialnego programu operacyjnego jest Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich na rzecz rozwoju kultury w tym ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Program polega na dofinansowaniu przez Ministra Kultury wkładu własnego do wybranych projektów kulturalnych, realizowanych ze środków europejskich, w tym na zadania z zakresu ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. Dofinansowanie dotyczy projektów realizowanych w ramach: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, 16 Regionalnych Programów Operacyjnych 2007-2013, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Rozwój Obszarów Wiejskich 2007-2013, Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej, Programu Kultura 2007-2013. Uprawnionymi do pozyskania dotacji są jednostki samorządu terytorialnego oraz państwowe i samorządowe instytucje kultury i filmowe, kościoły lub związki wyznaniowe, archiwa państwowe, organizacje pozarządowe ze sfery kultury, organizacje pozarządowe i niepubliczne szkoły artystyczne I i II stopnia oraz uczelnie artystyczne. Promesa MKiDN może pokrywać maksymalnie 85 % wkładu krajowego (własnego) wnioskodawcy. W szczególnych przypadkach Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego może zadecydować o pokryciu więcej niż 85 % wkładu krajowego lub nawet odstąpić od wymogu posiadania tego wkładu.

Warto wspomnieć także o innych programach realizowanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a mianowicie:

- „Zabytek Zadbany” - jest corocznym konkursem ogłaszanym przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Nadzór nad konkursem sprawuje Generalny Konserwator Zabytków. Od 2011 roku podmiotem realizującym procedurę konkursową jest Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Konkurs skierowany jest do właścicieli, posiadaczy i zarządców zabytkowych obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Jego celem jest promocja opieki nad zabytkami i upowszechnianie najlepszych wzorów właściwego utrzymania i zagospodarowania obiektów. Charakter edukacyjny konkursu polega na popularyzacji wiedzy dotyczącej właściwego postępowania z zabytkami architektury podczas ich użytkowania oraz w trakcie przeprowadzanych remontów.

Ocenie Jury konkursowego podlegać będą jakość i zakres prac konserwatorskich, restauratorskich lub budowlanych, a także wykonane rewitalizacje zabytków architektury. Konkurs promuje właściwe użytkowanie zabytkowych obiektów, ochronę „substancji zabytkowej” podczas wykonywanych remontów, utrzymanie estetycznego wyglądu budowli oraz ich otoczenia, które nierzadko również wpisane jest do rejestru zabytków.

- Program Wieloletni KULTURA+ - Celem realizowanego w latach 2011-2015 Programu jest poprawa dostępu do kultury oraz uczestnictwa w życiu kulturalnym na terenach wiejskich i wiejsko-miejskich, poprzez modernizację i budowę infrastruktury bibliotecznej oraz digitalizację zasobów polskich muzeów, bibliotek i archiwów.

DOTACJE NA DOFINANSOWANIE PRAC KONSERWATORSKICH,
RESTAURATORSKICH LUB ROBÓT BUDOWLANYCH UDZIELANE PRZEZ
WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW

1. Cel rozdziału środków:

Poprawa stanu zachowania zabytków poprzez:

- a) ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego;
- b) konserwację i rewaloryzację zabytków;
- c) udostępnianie zabytków na cele publiczne.

2. Rodzaje kwalifikujących się zadań: prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (projekty realizowane bez udziału środków europejskich):

- a) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, niewymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;
- b) planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji, wymagające wyłonienia wykonawcy na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych;
- c) przeprowadzone w okresie trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku (tzw. refundacja).

3. Uprawnieni wnioskodawcy:

- a) osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego;
- b) z wnioskiem o udzielenie dofinansowania, o którym mowa w pkt 2 lit. c, może wystąpić wnioskodawca, którego działalność nie jest finansowana ze środków publicznych, po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Wnioskodawcami nie mogą być: państwowe instytucje kultury nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego lub współprowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego i Ministra Edukacji Narodowej, państwowe szkoły i uczelnie wyższe, a także podmioty określone w art. 72 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

4. Koszty kwalifikujące się do dofinansowania:

- a) dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych może obejmować nakłady konieczne na prace lub roboty określone w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 ze zm.);
- b) dofinansowanie może być udzielone w wysokości do 50% nakładów koniecznych;
- c) dofinansowanie w wysokości do 100 % może być udzielone jedynie w przypadkach gdy:
 - zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową, albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac lub robót,
 - stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac lub robót.

Wnioskodawca ubiegający się o kwotę wyższą niż 50% nakładów koniecznych jest zobowiązany do uzasadnienia swojego wniosku. Uzasadnienie winno być poparte dokumentem potwierdzającym spełnienie przez wnioskodawcę przesłanek o których mowa w art. 78 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (np. kserem karty białej, szczegółowy opis stanu zachowania obiektu sporządzony przez autora programu prac konserwatorskich, ekspertyza techniczna itp.).

DOTACJE WOJEWÓDZKIE

Przeznaczenie środków:

Dotacje z budżetu samorządu województwa warmińsko-mazurskiego na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami są przekazywane po rozstrzygnięciu ogłaszanego przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego otwartego konkursu ofert na wykonywanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań Województwa Warmińsko-Mazurskiego z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Dotacje celowe z budżetu Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego są udzielane na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane oraz dokumentacje przy zabytkach wpisanych do rejestru, usytuowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, posiadających istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub kulturowe oraz znajdujących się w złym stanie technicznym.

Szczegółowe działania wymienione są w "Uchwale Nr IV/56/06 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 grudnia 2006 roku w sprawie zasad udzielania dotacji z budżetu samorządu województwa na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru":

Dotacja może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) sporządzanie ekspertyz technicznych i konserwatorskich,
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych,
- 3) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku,
- 4) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku,
- 5) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu,
- 6) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 1-5,
- 7) zakup i montaż instalacji przeciw włamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Uprawnione podmioty:

Podmiotami uprawnionymi do składania ofert są właściciele bądź posiadacze zabytków wpisanych do rejestru albo posiadający takie zabytki w trwałym zarządzie.

Szczegółowe informacje i aktualności dotyczące aplikowania o środki na ochronę zabytków znajdują się pod adresem: <http://kultura.warmia.mazury.pl>

DOTACJE POWIATOWE

W myśl art. 81. ust. 1. i 2. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący powiatu, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale. Dotacja, w zakresie określonym w art. 77, może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru.

Art. 82. 1. Precyzuje, iż łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy lub powiatu nie może przekraczać wysokości 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

DOTACJE GMINNE

Zgodnie z art. 81 w/w ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 r. nr 16, poz. 95 ze zm.) finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach jest również obowiązkiem jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego. Dla jednostki samorządu terytorialnego, posiadającej tytuł prawny do obiektu, opieka nad zabytkiem jest ponadto jej zadaniem własnym.

Zasady i tryb postępowania o udzielenie dotacji z budżetu Gminy na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków określa odpowiednia uchwała, podjęta przez Radę Gminy (Miasta).

11.2 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE W RAMACH FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WARMIA I MAZURY NA LATA 2007 – 2013

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013 jest podstawowym dokumentem operacyjnym służącym realizacji polityki rozwoju regionu. Dla ochrony dziedzictwa kulturowego największe znaczenie ma Oś Priorytetowa II „Turystyka”, a w szczególności Działanie 2.1 Wzrost potencjału turystycznego. W jego ramach znajduje się poddziałanie 2.1.5. Dziedzictwo kulturowe oraz poddziałanie 2.1.6. Infrastruktura kultury.

W ramach poddziałania 2.1.5 Dziedzictwo kulturowe można uzyskać dofinansowanie w trzech działach:

- renowacja (wg definicji konserwatorskiej: rewitalizacja, rewaloryzacja, restauracja, konserwacja, zachowanie), odbudowa obiektów dziedzictwa kulturowego o potencjale turystycznym wraz z zagospodarowaniem terenów je otaczających oraz zakupem wyposażenia wpływającego na unowocześnienie obiektów (wyłącznie jako element projektu inwestycyjnego);
- adaptacja obiektów dziedzictwa kulturowego o potencjale turystycznym polegająca na unowocześnianiu form ich wykorzystania wraz z zagospodarowaniem terenów je otaczających oraz zakupem wyposażenia wpływającego na unowocześnienie obiektów (wyłącznie jako element projektu inwestycyjnego);
- projekty polegające na zabezpieczeniu przed zagrożeniami obiektów dziedzictwa kulturowego; przedsięwzięcia wchodzące w skład zintegrowanego projektu rozwoju lokalnego p.t. Program Rozwoju Turystyki w obszarze Kanału Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego.

W ramach poddziałania 2.1.6 Infrastruktura kultury można uzyskać dofinansowanie w dwóch działach:

- budowa, rozbudowa, modernizacja (w tym przebudowa) instytucji kultury, których działalność opiera się o wykorzystanie miejsc, wydarzeń i tradycji historycznych regionu lub możliwości kultury współczesnej oraz zakup wyposażenia wpływającego na unowocześnienie obiektów wymienionych powyżej;
- przedsięwzięcie wchodzące w skład zintegrowanego projektu rozwoju lokalnego p.t. Program Rozwoju Turystyki w obszarze Kanału Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego.

W obu poddziałaniach dofinansowanie mogą uzyskać Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne JST, w poddziałaniu 2.1.5 również administracja rządowa, organizacje pozarządowe oraz kościoły i związki wyznaniowe.

Oś Priorytetowa IV „Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast” w swych ramach zawiera trzy działania:

- Humanizacja blokowisk
- Rewitalizacja miast
- Restrukturyzacja terenów

Dofinansowane mogą zostać inwestycje obejmujące: zagospodarowanie przestrzeni publicznych, renowację budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, modernizacja obiektów użyteczności publicznych i jednoczesna ich adaptacja na cele turystyczne, rekreacyjne i sportowe, remont obiektów zdegradowanych i ich jednoczesna adaptacja na cele kulturalne i edukacyjne, tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, przygotowanie terenów przemysłowych pod nowe inwestycje oraz modernizacja obiektów powojсковych i zagospodarowanie terenu.

Więcej szczegółów można znaleźć na stronie internetowej:

<http://www.rpo.warmia.mazury.pl>

Program jest realizowany na terenie całego kraju. Jego celem jest realizacja działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych. Wszystkie te działania będą współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W ramach Osi IV Leader, której celem jest m. in. polepszenie zarządzania lokalnymi zasobami i ich waloryzacja, lokalna społeczność wiejska opracowuje lokalną strategię rozwoju i realizuje wynikające z niej innowacyjne projekty łączące zasoby ludzkie, naturalne, kulturowe, historyczne, itp., oraz wiedzę i umiejętności przedstawicieli trzech sektorów: publicznego, gospodarczego i społecznego. W ramach Osi IV w działaniu „Małe projekty” o dofinansowanie mogły ubiegać się projekty mające na celu zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego, w tym przez:

- odbudowę albo odnowienie lub oznakowanie budowli lub obiektów małej architektury wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków,
- odnowienie dachów lub elewacji zewnętrznych budynków wpisanych do rejestru zabytków lub objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

Wysokość uzyskanej pomocy nie może być jednorazowo wyższa niż 25 000 zł, ale łącznie wysokość dofinansowania przypadająca na jednego beneficjenta w całym okresie realizacji programu może wynieść maksymalnie 100 000 zł. Refundacji podlegają koszty kwalifikowalne poniesione przez Beneficjenta w wysokości nie przekraczającej 70% tych kosztów.

Nowością w podejściu Osi 4. Leader jest to, że w ramach małych projektów, wnioskodawcą – beneficjentem może być osoba fizyczna. Oprócz tego wnioski mogą składać także osoby prawne albo jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, ale którym ustawy przyznają zdolność prawną (Kościół Katolicki i związki wyznaniowe, stowarzyszenia i fundacje).

11.3 ŹRÓDŁA ZAGRANICZNE POZAUNIJNE

MECHANIZM NORWESKI

a. 2.4.1 Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego

Cele i obszary wsparcia

Celem programu jest ochrona, zachowanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń. Program przyczyni się do osiągnięcia tego celu poprzez wsparcie nakierowane na projekty inwestycyjne z zakresu konserwacji i rewitalizacji dziedzictwa kulturowego (nieruchomego oraz ruchomego), dokumentowania historii kultury poprzez digitalizację zbiorów, jak również budowy i rozbudowy infrastruktury kultury o znacznym potencjale wpływu na rozwój społeczno-ekonomiczny.

Inwestycje w kulturę i dziedzictwo kulturowe stanowią czynnik rozwoju miast i regionów, przyczyniając się do wzrostu ich atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej. Aż 70% światowej turystyki stanowi turystyka kulturowa, inwestycje w kulturę stymulują również rozwój sektora usług (w tym przemysłów kultury i kreatywnych) i nowych miejsc pracy. Polska kultura przyczynia się do kreowania pozytywnego wizerunku kraju w Europie i na świecie stając się rozpoznawalną marką. Jednocześnie wpływa pozytywnie na rozwój współpracy międzynarodowej i tworzenie wspólnej europejskiej tożsamości. Ze względu na swój potencjał dziedzictwo kulturowe powinno być przedmiotem ochrony i finansowego wsparcia.

W ramach programu współfinansowane będą następujące typy działań:

- rewitalizacja, konserwacja, renowacja i adaptacja na cele kulturalne historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z otoczeniem (zakup wyposażenia może stanowić integralną część projektu),
- budowa, rozbudowa, remonty i przebudowa instytucji kultury (zakup wyposażenia może stanowić integralną część projektu),

- konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audiowizualnych, w tym filmowych,
- rozwój zasobów cyfrowych w dziedzinie kultury, w tym: digitalizacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych księgozbiorów, zbiorów piśmienniczych, archiwaliów i zbiorów audio, audiowizualnych i filmowych oraz tworzenie wirtualnych instytucji kultury.

5% alokacji zostanie przeznaczone na realizację projektów z zakresu dokumentacji historii kultury, w tym mniejszości etnicznych i narodowych. W programie będą realizowane projekty wybrane w ramach otwartego naboru wniosków.

Nabór wniosków

Przewiduje się jeden nabór wniosków w ramach programu. W przypadku niewykorzystania wszystkich środków w ramach pierwszego naboru, operator uruchomi drugi nabór wniosków.

Uprawnieni beneficjenci

- państwowe i samorządowe instytucje kultury, instytucje filmowe,
- publiczne szkoły artystyczne i uczelnie artystyczne,
- archiwa państwowe,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
- kościoły i związki wyznaniowe,
- organizacje pozarządowe ze sfery kultury.

Wartość i poziom dofinansowania projektu

Minimalna wartość dofinansowania projektu wynosić będzie 1 000 000 euro (maksymalna nie została określona).

Poziom dofinansowania projektu wynosi do 85% całkowitych kosztów kwalifikowanych.

Partnerstwo na poziomie projektu z instytucjami z państw-darczyńców

Partnerstwo w projektach zgłaszanych w konkursie nie jest wymagane.

FUNDUSZ WSPÓŁPRACY DWUSTRONNEJ EOG

Operator Programu rezerwuje część kwoty z budżetu Programu (w wysokości 1,5% całkowitych kosztów kwalifikowanych Programu) na potrzeby Funduszu Współpracy Dwustronnej na poziomie Programu podczas jego wdrażania. W ramach całkowitego budżetu Funduszu Współpracy Dwustronnej:

- ok. 83% będzie przeznaczony na poszukiwanie partnerów projektów z krajów Państw - Darczyńców przed lub w trakcie przygotowania wniosku aplikacyjnego dla projektu, rozwój takich partnerstw oraz przygotowywanie wniosków aplikacyjnych dla projektów partnerskich z Darczyńcami (wskaźnik „a”);
- ok. 17% będzie przeznaczony na tworzenie sieci, wymianę, dzielenie się i przekazywanie wiedzy, technologii, doświadczeń i najlepszych praktyk między Beneficjentami a podmiotami w Państwach-Darczyńcach (wskaźnik „b”).
- Ok. 40 000 euro z całkowitej alokacji na Fundusz Współpracy Dwustronnej zostanie przeznaczony na realizację działań podejmowanych przez Operatora Programu, mających na celu osiągnięcie obydwu wskaźników („a” i „b”).
- Pozostała część środków w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej, tj. ok. 126 000 euro z całkowitej alokacji na Fundusz Współpracy Dwustronnej, będzie przeznaczona wyłącznie dla wnioskodawców, którzy otrzymają dofinansowanie w ramach Programu, na zasadzie refundacji wydatków poniesionych zarówno przez wnioskodawcę oraz partnerów w celu nawiązania partnerstw dla realizacji projektu (wskaźnik „a”).

Jeśli wnioskodawca wnioskuje o środki z Funduszu Współpracy Dwustronnej, jest zobowiązany do wypełnienia ostatniej części wniosku aplikacyjnego dotyczącej

zwrotu wydatków poniesionych przez wnioskodawcę i partnera/ów na nawiązanie partnerstwa (wnioskodawcy będą przedstawiać we wniosku aplikacyjnym przedkładanym do Operatora Programu finansowe zestawienie należycie udokumentowanych wydatków, które zgodne są z zasadami Funduszu).

W ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej wnioskodawcy mogą ubiegać się o refundację 90% kwalifikowanych kosztów. Pozostała kwota będzie musiała zostać zapewniona przez wnioskodawcę*. Wysokość refundacji będzie uzależniona od ilości dostępnych środków, nie powinna jednak przekroczyć 6 300 EUR.

W przypadku jeśli wnioskodawca jest instytucją prowadzoną i finansowaną przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, wnioskowana kwota może wynosić 100%. Wkład własny finansowy w ramach FWD może zostać zapewniony także przez partnera/ów.

Następujące kategorie wydatków są kwalifikowane w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej:

- opłaty i koszty podróży za udział w konferencjach, seminariach, kursach, spotkaniach i warsztatach;
- koszty podróży w ramach wizyt studyjnych (zawierające diety);
- koszty podróży i wynagrodzenia za wizyty ekspertów;
- koszty konferencji, seminariów, kursów, spotkań i warsztatów;
- działania informacyjno-promocyjne;
- opłaty za doradztwo zewnętrzne;
- zakup danych niezbędnych do przygotowania wniosku.

Wydatki ponoszone z tego Funduszu będą kwalifikowane od 9 maja 2012 r. do dnia złożenia dokumentacji aplikacyjnej u Operatora Programu.

Kryteria wyboru projektów

Ocena projektów jest dwuetapowa i składa się z oceny formalnej i merytorycznej. Wyłącznie projekty, które spełnią wszystkie kryteria formalne będą podlegały ocenie merytorycznej.

Ocena formalna jest dokonywana przez ekspertów polskich. W trakcie oceny formalnej jest przewidziany tryb uzupełnień trwający 3 dni robocze. Wykaz błędów podlegających uzupełnieniom znajduje się w Karcie oceny formalnej oraz Podręczniku Wnioskodawcy, które stanowią załącznik do ogłoszenia.

Ocena merytoryczna dokonywana jest przez ekspertów polskich i norweskich. Każdy wniosek oceniany jest przez dwóch ekspertów, a ostateczna punktacja wniosku jest średnią punktów przyznanych przez obu ekspertów.

Ostatecznej rekomendacji projektów do dofinansowania dokonuje Zespół ds. Wyboru Projektów. Decyzje o dofinansowaniu projektów podpisuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

System dofinansowania

Łączne dofinansowanie przekazane beneficjentowi w formie zaliczek nie może przekroczyć 80% przyznanej kwoty grantu. Każda kolejna transza zostanie wypłacona pod warunkiem stwierdzenia przez Operatora prawidłowego wydatkowania zarówno pod względem merytorycznym, jak i finansowym co najmniej 70% kwoty przekazanych wcześniej transz.

Termin, miejsce i sposób składania wniosków o dofinansowanie projektów

Nabór projektów odbywa się w określonym przez instytucję obsługującą program czasie. Termin końcowy odnosi się zarówno do dokumentacji aplikacyjnej składanej w wersji papierowej jak i elektronicznej składanej poprzez generator wniosków w systemie EBOI. Wniosek składa się z dwóch wersji językowych: polskiej i angielskiej. Wniosek musi zostać obowiązkowo złożony poprzez generator wniosków znajdujący się na stronie www.eog.mkidn.gov.pl

Następnie, wydrukowane 2 oryginały wniosku wraz z 2 egzemplarzami załączników (wszystkie dokumenty muszą być podpisane i parafowane na każdej stronie oraz poświadczane za zgodność z oryginałem – jeśli dot.) oraz skanami wszystkich dokumentów na płycie CD/DVD muszą być dostarczone w kopercie lub paczce, drogą pocztową, przesyłką kurierską (w tych przypadkach decyduje data stempla pocztowego) lub osobiście do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Uwaga! Wskazane powyżej możliwości wsparcia finansowego mają charakter informacyjny. W celu znalezienia dokładnych szczegółów oraz odpowiedniej formy dofinansowania na określone zadania należy dotrzeć do dokumentów programowych oraz kryteriów przyznawania dotacji, ponieważ co roku mogą one ulegać zmianom.